

A magyarországi zsidóság kiáll Izrael mellett

Az október 7-i terrortámadás, valamint a jom kipuri háború évfordulója alkalmából szervezett megemlékezést a Mensch Nemzetközi Alapítvány a Goldmark Teremben. Az eseményen beszédet mondott prof. dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke, valamint Kardos Péter főrabbi. A résztvevők rövid beszélgetést hallgathattak meg azokkal az izraeli vendégekkel, akik a Hamász és Irán terrorjának elszenvedői voltak.

„Itt és most szeretném világosan kimondani: a Mazsihisz és a magyarországi zsidóság túlnyomó többsége eddig is kiállt, most is kiáll, és mindig is ki fog állni Izrael mellett. Mindaddig, amíg az utolsó tűsz haza nem tér, és amíg a terrorizmus kigyóját végleg el nem tapossák” – hangsúlyozta prof. dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke.

Katonaként és orvosként azért tekint különösen aljasnak az október 7-i támadást, mert az nem az államot, nem a hadsereget célozta, a terroristák védtelen civileket támadtak és gyilkoltak meg válogatás nélkül. „A támadás nem csupán a zsidókat, hanem a civilizált világot érte. Ezért kell nap mint nap fölemelnünk a szavunkat a terror ellen.” Ennek kapcsán elmondta: „Még saját közösségünkön belül is akadnak olyan hangok, amelyek kétségbe vonják Izrael jogát az önvédelemhez.” Határozott véleménye, hogy ez most egy olyan pillanat, amikor nincs helye a belső vitáknak, amikor az összefogás elengedhetetlen.

„Elszomorító volt látni, hogy a terrortámadás után számos nyugati nagyvárosban és amerikai egyetemen palesztinpartí tüntetések zajlottak. Az antiszemita indulatok új, korábban nem tapasztalt szintet értek el. A legutóbbi tragikus példa erre a manchesteri zsinagógában imára gyúlt hittestvéreink ellen elkövetett merénylet. A közvélemény egy részének támogatása nem az áldozatok, hanem a támadók mellé állt. Magyarországon szerencsére nem láthattunk hasonló méretű megmozdulásokat.”

Mint fogalmazott: „A zsidó állam megalakulása óta nem múlt el évtized véres háború, ártatlan civilek elleni terrormerényletek vagy palesztin intifáda nélkül. Így amikor megemlékezünk az október 7-i támadás áldozatairól, egyúttal megemlékezünk minden zsidó hősi halottáról, aki életét áldozta Izrael védelme érdekében, a jom kipuri háború áldozatairól is.”

1973-ban, 52 éve, Egyiptom 2600 harcokcsija és 650 ezres hadserege, megtámadta Szíria kétezer harcokcsijával, felsorakozott Izrael határán, hogy másnap, október 6-án megindítsa a döntő támadást és a tengerbe szorítsa a zsidó népet. De Izrael győzött.

Az elnök személyes élményeit is megosztotta a közönséggel: „Magam is jól emlékszem ezekre a napokra. 1973-ban Leningrádban ta-

KardosPéter és prof. dr. Grósz Andor

nultam egy katonatorvosi akadémián. Azokban az időkben az antiszemita és Izrael-ellenes politika begyűrűzött Magyarországra is. Az apámtól hallottam a 40-es évekről, de magam 1973-ban találkoztam először azzal az ellenséges alapállással, ami alapján még erősebben átérzhettem, mi lehetett itt a világháború éveiben. Az idő nem tagadja meg önmagát. Most ugyanezt a hangulatot érezhetjük szerte a világban.”

Együttérzéssel köszöntötte azt a három izraeli vendéget, akik maguk is elszenvedői voltak az elmúlt két év eseményeinek. „Izrael népe egy nagy család, amelynek tagjai a világban bárhol bekopogtatnak egy zsidóhoz, ott otthon érezhetik magukat.” Reményét fejezte ki, hogy az izraeli vendégek érzik Budapesten azt a szeretetet, amely a zsidó közösség tagjait körbeöleli.

Kardos Péter főrabbi személyes visszaemlékezésével világította meg, meglátása szerint miből ered az antiszemizmus jelenkori felerősödése, párhuzamot vonva a jom kipuri háború időszakával és az október 7-ét követő események között.

„A 67-es hatnapos háborúnak még mindig élt a varázsa, hiszen mindössze 6 évvel vagyunk később, 1973-ban. A hatnapos háború eredményének az egész ország, legalábbis a jobbik fele, velünk örült, nem csak a zsidók. A nem zsidók is egy irtózatossá tekintették a győzelmet, amit Moszkva kapott 56-ért, hiszen a Szovjetunió fegyverezte fel az arabokat, Izrael pedig ennek ellenére hat nap alatt győzelmet aratott. Számos pesti vicc született ebben az időben. Akkor lett a Dob utca a Győzelem útja, a Klauzál tér pedig Victoria square. Mindenki jókedvű volt. Nem sokkal később azonban a 70-es évek nagy tragédiákat hoztak. A müncheni olimpián 72-ben tucatnyi zsidó áldozat halt meg. Ezt követte a jom kipuri háború: ez volt az első, hogy nagy törést ejtett Izrael biztonsági páncélján. Váratlan volt. Ilyenkor mindenki a zsinagógában ül Izraelben is. Így sajnos azok is ott ültek, akiknek egészen máshol kellett volna lenniük. Ezt használták ki az arabok, amikor 73-ban megtámadták az országot” – mesélte Kardos rabbi.

„Mi Zuglóban ültünk az istentiszteleten. Akkor még nem volt számítógép, semmi kutyü, sem okoste-

fon. Csak annyi újság, amennyi egy diktatúrában feltétlenül szükséges. Így a magyar zsidóság a Kossuth rádióból és a Szabad Európából értesült arról, hogy mik történtek a Közel-Keleten. Amikor Izrael már győzelemre állt, a Kossuth rádió azt mondta be, hogy szíriai csapatok menetelnek Tël-Aviv utcáin, a Szabad Európa pedig azt, hogy izraeli csapatok menetelnek Kairóban. Egyik sem volt igaz. De valami képet ad arról a feszültségről és arról a határtalan meglepetésről, amit a támadás okozott.”

Hogy október 7-e után miért is erősödött fel a főrabbi történelmi tapasztalatai alapján az antiszemizmus? „Mert a világ abban szocializálódott, hogy ha a zsidó fegyvert ragad, hogy megvédjé magát, az furcsa. Ha netán meg akarja ölni a gyilkosait, akkor népirtó lesz. A 67-es háborúban egyetlen jelzőt kapott Izrael Magyarországon: agresszor. Mindenki döntse el saját magában, melyik kedvezőbb, az agresszor vagy a népirtó.”

„Abban az időben a Síp utca állam volt az államban, amelyet az egyházügyi hivatal irányított. Az mondta meg, mire hogyan reagáljunk. Nagyon tapintatosak voltak. A 67-es és a 73-as háború után nem kívánták, hogy elítéljük Izraelt. De volt egy kicsit stréberebb főrabbi, aki ennek ellenére a palesztinok mellé állt, és elítélte Izrael agresszivitását. Soha nem kapott beutazási engedélyt, ő volt az egyetlen rabbi, aki soha nem jutott el Izraelbe. Ő volt az Izrael-ellenes aláírást most kezdeményező »háromszázak« őse” – zárta visszaemlékezését Kardos Péter főrabbi.

A megemlékezésen fellépett Bíró Eszter, a Mazsihisz művészeti vezetője, aki személyes élményeit megosztva egy nagynénjétől tanult dalt is elénekelt, amelyet közönség előtt nagyon ritkán ad elő: nagynénje és családja a Hátikva dallamára ezt a magyar szöveget énekelték, amikor gettóba zárták őket. A zenei produkciót Masa Tamás és Masa Anita fellépése színesítette, és az eseményen közreműködött Fekete László főkantor is.

A moderátori szerepet Beer György látta el. A közönséget videoüzenetben köszöntötte Geiger András, a Mensch International Foundation elnöke.

KÖBÁNYAI JÁNOS

Beírva vagy kiradírozva az Élet könyvéből

Jó beíratást az Élet könyvébe!

Ugyan, hiszen már egy hete be vagyunk oda vésve, vagy nem. Azonban jom kipurig, az engesztelés napjaira – amely már csak néhány órányira van tőlünk – akad még lehetőség módosítani az Örökkévaló ítéletén. A legfelsőbb hatóság hátha az önmagunkba nézés, s annak során a hibás cselekedeteink (bűneink) megvallása eredményeként megváltoztatja ítéletét, s ennek nyomán mégis sietve odakanyarítja a nevünket az Élet/Halál számadásjegyzéke függelékébe, ha valamilyen oknál fogva kimaradtunk volna onnan.

Ezen a szabad akaratból történő öngyónás-életszakaszon minden évben átesik a nemcsak a vallásos, hanem a valamelyest hagyományt tisztelő és folytató zsidó is. Bizonyára ez a kulcsa az oly példátlan, többnyire ellenséges környezetben történt all after all fennmaradásának – népként és vallásként. Aminek viszonylag friss fejleménye, hogy szintén példátlan módon, 2000 év folyamatos megpróbáltatás-vándorlás-gyónás után visszatért – ahogy annak idején Babilonból is – elűzetése földjére, hogy ismét szülőhelyén és nyelvén államalkotó népként is lapozható legyen ama Létezés sorozat évről évre piacra dobott kötetiben.

Ez a – sajnos – rutinná is váló önvizsgálat-alkalom az 5785/2025. évben visszatért eredeti tétjéhez, nevezetesen a to be, or not to be borotvaélen tancoló állapotához. Amikor minden lépés, döntés, gesztus fölrétékelődik, mert kapcsolódik a pusztta létezés és fennmaradás kockázatához.

Majd egyszer történészek (evilági ítések) összegzik, hogyan lehetett volna az október 7-i katasztrófát s leállíthatatlannak tűnő következményeit megelőzni vagy mérsékelni. Ha igen. Ugyanis ahogy kétezer éve, úgy a két éve is az Élet könyvéből való kiradírozás megpróbálása a Glóbus nagyhatalmi átrendeződésével járó háborúk, érdekviszonyok és szövetségek bonyolult függvényének a következménye. Mindennek úgy megfelelni, hogy közben meg is maradjunk, „ez a mi munkánk; és nem is kevés”.

Ilyen forduloponthez érkezett a két éve tartó, soára hajazó vérvulkán-lávázás, éppen az engesztelés napjának bejövetele előtt, ahol – milyen jellemzően leleplező – a Szülő/Szentföldtől sok ezer kilométerre, egy másik földrészén – a földgolyóbis másik oldalán, ahol nappal van, amikor itt éjszaka – döntenek sorstalanságunkról, azt esetleg sorssá billentendő.

Akárhogy is alakulnak az Ovális Teremből oly hamisan optimistának harangozott viszonyok, csak egyetlen biztos pont, esély/jövő figyelemzettő kondíciósa hallatszik a hanyatló Washington katedrálisból: ha most esetleg (túl)élni adatik, ez percre sem változtatja meg az Élet főlíansából kikaparni érdekelt világ- és közel-keleti környezetet.

Azaz: keservesen meg kell dolgozni – az idők végezetéig – az itt élés évről évre bejegyzéséhez. Ezért a mindennaposá ajánlott önvizsgálat során muszáj föllelni a túlélés ösvényeit, ami – nagy és újszerű tanulság – sokkal nehezebb államként/formálódó népként, mint egyénként, kisközösség-minjánokként a diaszpórában.

Amely most (és itt) – ez is újszerű jelenség/tanulság – akarjuk, nem akarjuk, de oly eredendő végzetességgel osztozik Izrael sorsában.

Vagy a „sorstalanságában”.

„Mi a halandó, hogy megemlékezel róla...” (8. zsolt. 5.)

A máramaroszigeti Rabbi Ávigdor ben Benjamin Polák egyszer Lengyelországba utazott, hogy felkeresse ősei sírhelyeit, és ott töltse az őszi fenséges és félelmetes napokat. Egy esős, hideg esti órában békésen ült lakhelye szobájában a vaskályha mellett, és tanult. Ekkor váratlanul és hívatlanul egy lengyel nő lépett a szobába. A rabbit meghökkenítette az asszony illetlen viselkedése, mégsem küldte el, és az ott állt előtte némán, magában roskadva, hallgatásba burkolódzva.

Egy idő után a rabbi, mintha saját magához beszélne, mesélni kezdett: „Évekkel ezelőtt Lizsenszkben voltam, hogy ellátogassak Elimelech rabbi sírházához. Egy helyi paraszt keresett fel, hogy gyónni szeretne. Hiába mondtam, hogy menjen paphoz, az ember ragaszkodott, hogy nekem mondja el, ami a lelkét nyomja. Mit tehettem, hagyta beszélni.

„Rabbi – kezdte vallomását –, lop-tam egy kötelt!” „Add vissza a kötelet annak, akitől elloptad” – válszoltam neki. „De nem tudom, kié volt a kötel!” Mire én: „A kötel árát add egy szegénynek.” „Nem olyan egyszerű – folytatta –, a kötel egy tehén nyakára volt kötve!” Kérdeztem: „Mit csináltál a tehénnel?” „Mit csináltam volna? Levágtam” – magyarázta. „Akkor add a tehén árát jótékony célra” – ajánlottam a parasztnak. „Még nincs vége – folytatta –, mert a tehén a kötéllel egy szekérhez volt kötve. Azt is elloptam, felvág-tam tűzfának, és elégettem. A baj az volt, hogy egy gyerek is volt a szekéren.” Rossz érzésem támadt, és aggodalommal kérdeztem: „Csak nem bántottad a gyereket?” „Mit tehettem volna a gyerekkel? Megöltem, és elástam a hegy alatt egy helyen” – mondta elkéseredetten Erre összetört lelkem, minden erőm elhagyott. Azt

ismételtem: „Megölted? Megölted a gyereket?”

Ezt hallva, az asszony ájultan esett össze! A rabbi feleségéért kiáltott, aki megmosta arcát, és az visszanyerte eszméletét. Miután újból magukra maradtak, az asszony beszélni kezdett: „Szültem egy gyereket, aki nem férjemtől volt. A gyereket amint világra jött, megfojtottam. A férjem a következő napokban meghalt, én pedig özvegyen maradtam, lelkem szörnyű bűnnel terhelve.”

Ávigdor Polák rabbi erre kemény szavakkal illette az asszonyt. Szemére vetette, miért hozza, nem paphoz ment lelkének könnyítésére! Az asszony azt mondta erre: „Azért, mert tudom, a rabbi közel van Istenhez... imájára az égi magasságokban megnyílnak a kegyelem és megbocsátás kapui.”

Ávigdor ben Benjamin Polák rabbi megszánta szívében az asszonyt. Azt tanácsolta, hogy adja el minden vagyonát, és annak árát adja a helyi Chevra Kadisának, a temetéssel foglalkozó Szent Együletnek. Az asszony ezután válasz nélkül távozott.

Néhány évvel ezután egy esős, hideg esti órában Ávigdor ben Benjamin Polák rabbi békésen ült szobájában és tanult. Ekkor váratlanul és hívatlanul egy asszony lépett a szobába. A rabbi, bár meghökkenített az asszony illetlen viselkedése, mégsem küldte el. Az asszony kérte, hogy fogadja fel házvezetőjének, hogy a közelében élhessen, a rabbi tanítsa, hogy zsidó lehessen. A rabbi felismerte az asszonyt...

Ávigdor ben Benjamin Polák rabbi feleségével a máramaroszigeti zsidó temető bejáratához közel temették el. Sírsátra mellett egyetlen sírkő van, melyen csak annyi olvasható: „Itt van elrejtve Ruth! A lengyel zsidó asszony.”

Szerdócz J. Ervin főrabbi

Emlékoldal

Snóder Fáni regényes élete

– Megrázó história –

Egy időben tilos volt nálunk csodáról beszélni, pedig ne mondja nekem senki, hogy nincsenek csodák. Már az is csoda, ha ezt a cikket közlésre alkalmasnak tartja a főszerkesztő. Ezúttal egy XIX. századi csodáról kívánok megemlékezni. Az Osztrák–Magyar Monarchia delejes tekintetű varietécsillagáról, akit valamikor női Szvengálinak is neveztek, bár eredetileg Snóder Fániak hívták. Karrierje kezdetén már *Elektromos Elza* művésznéven mutatta be egyedülálló képességét a varieték közönségének. Az 1908-ból származó, felbecsülhetetlenül értéktelen fénykép akkor készült róla, amikor tükrörtojárásra emlékeztető szemével éppen transzba küldi a *Snorrer* vándorcirkusz zsugori igazgatóját, aki megtagadta gázsija felemelését. Delejes tekintetével annyira felvillanyozta a smucig igazgatót, hogy az nemcsak a gázsiját, hanem a szoknyáját is fel akarta emelni. Ám ebben megakadályozta az irodába berontó, bámulusosan ronda felesége, akinek már évek óta nem sikerült fősvény férjét eredményesen delejezni.

Snóder Fáni a Vihanc megyei Kaptafán, 1888. április 1-jén látta meg a napvilágot egy tisztes iparcsalád egyetlen gyermekeként. 1893-ban a falu szatócsa, *Óhéber bácsi* figyelt fel elsőként a lányka talentumára. Észrevette, hogy ahányszor Fáni megjelenik a boltjában, annyszor eltűnik néhány krajcár a kasszából. Egy alkalommal lesben állt, és döbbenten látta, hogy a fémkrajcárok valósággal hozzáragadnak Fáni kezéhez. Ettől fogva legendák keltek szárnyra Snóder Fáni magnetikus képességéről.

Kísérletképpen a tehetős Ajser család meghívta chanukkára a ragadós kezű kis zenit. Előre megfontolt szándékkal tettek ki néhány krajcárt a szublódra, a menórát pedig elővigyázatosságból ennyivel az asztalhoz ragasztották. Ezután néhány percre magára hagyták. Amikor egyedül maradt, szemében delejes fények lobbantak fel, s mint aki egy megmagyarázhatatlan erő hatására cselekszik, a lényéből sugárzó magnetizmus következtében a krajcárok szoroson a tenyeréhez tapadtak. Az eset napok alatt országos hírré dagadt. Bécsből két orvostudor, *dr. Eliwest Priteg* és *dr. Vihorlát Gutin* utazott Kaptafára, és alapos vizsgálatnak vetették alá a kislányt. Ám azonkívül, hogy a vizsgálat befejeztével mindkettőjüknek eltűnt az aranyórája, nem jutottak előbbre a rejtély megfejtésében. Tény, hogy attól fogva minden fémtárgyat, legyen az evőeszköz, nyaklánc, gyűrű vagy szecs-kavágó, el kellett zární Fáni elöl, nehogy a kezéhez ragadjon. Nekem az ötvenes években a régi Aggok Házában, ahol gyakran látogattam meg nagyapámat, egy Kaptafán született aggyastyán mesélte, hogy *Sigmund Freud*hoz is elvitték Fánit. Freud többször próbált a tudata alá nyúlni, de felhagyott vele, mert rájött, hogy olyankor a lány nincs a tudatánál.

Tizenhét éves korában újabb szenzációval vívta ki Kaptafa lakóinak csodálatát. A helybeli kovácmester, bizonyos *Slicckovics Sámuel* nem tudott napirendre térni Fáni különös adottsága fölött, ezért egy óvatlan pillanatban ölébe kapta, hogy próbára tegye magnetikus képességét. Ahogy Fáni az ölébe huppant, akár csak egy eleven mágnes, magához rántotta a férfi ruházatához tapadt vasreszeléket. Ebből a falu bölcs rabbija arra következtetett, hogy Fániak kevés vas van a szervezetében. Rövidesen tömegesen zárandokoltak hozzá magnetizálni a vasban bővelkedő férfiak, ő pedig készséggel állt, vagy ha elfáradt, akkor ült a

rendelkezésükre. Egyetlen esetet kivéve, amikor az egyik zárandók közölte vele, hogy nincs egy vasa sem.

Betöltötte már tizennyolcadik évét, amikor egy véletlen rádöbbenette, hogy röntgenszeme van, és mindenén átlát. Erről a képességéről hamarosan az egész falu megbizonyosodott. Amikor a segédjegyző egy vaksötét éjszakán beosont a postáskisasszony szolgálati lakásába, Fáni mindenkinek pontosan megmondta, mi történik odabent a szobában. Hírét csak növelte, hogy a szeméből kibocsátott termodinamikussugarakkal képes volt tüzet csinálni. Ez úgy derült ki, hogy a púrimi bálon percek alatt tűzbe hozott néhány behóvód fiatalembert, akiket annyira leégetett, hogy még peszáchkor is borogatták felhólyagzott önértzetüket. Mindezt betetőzte, amikor *Teppich Ármin* tojáskereskedő raktárában perzselő tekintetével keményre főttek Teppich bácsi tojásai. Attól fogva gyakran hívták házakhoz helzlít sütni. Fáni azzal a termodinamikusszemével addig sugározta a családfő helzlijét, amíg el nem kezdett sisteregni a tepsiben.

Fordulópontot jelentett életében a Snorrer Cirkusz vendégjátéka Kaptafán. A tönk szélén álló *Snorrer Ferdinándot* azzal vette le lábáról, hogy cirkusza fellendülés előtt áll, ha szerződte őt műsorába. A jóslat bevált. Egy váratlanul támadt szélvihar úgy fellendítette a cirkuszt, hogy agyonfoltozott sátorponyváját, a bekapaszkodott törpével együtt, a szomszéd faluban, *Cafkarikácson* találták meg egy jegenyefa tetején.

Mint a legtöbb szuggesztív fenomenén, ő is alulról kezdte. Nyár derekán, amikor minden épkezláb férfi a földeken dolgozott, kiment a forró mezőkre, és összeszuggerezta a társulat vacsoráját. A szezon végén éppen *Laposnyakon* tanyázott a cirkusz, amikor az egyik előadáson megjelent *Tadeusz Tesedobszky*, a városligeti *Pillach Orfeum* lengyel származású igazgatója, aki új attrakciókra vadászott vidéken. Jobb híján Fánit sikerült leterítenie. Magával vitte Pestre, és egy hét múlva színes plakátok hirdették a különleges attrakciót:

NAGY FESZÜLTÉGŰ NŐ!
AKI MEGRÁZZA A FÉRFIAKAT!
ELEKTROMOS ELZA BEMUTATKOZÓ FELLÉPÉSE!

Amikor színpadra lépett, olyan csend támadt, hogy még a vécsnéni zümmögését is hallani lehetett. Megrázó sikert aratott. A testében keringő áram ugyanis mindenkit megrázott. Például az ügyeletes tűzoltó, amikor pusztán kíváncsiságból megérintette a tomporát, akkora ütest kapott, hogy a földön tért magához. Még a legedzettebb nézőknek is elállt a fülük, amikor lement a közönség közé, és kezét fogott egy biztosítási ügynökökkel, aki azonnal kivágta a biztosítékot. Nem járt jobban a fővilágosító sem, akinek pajkosan meghúzta a fülcimpáját, amitől annyira kimerült az akkumulátora, hogy hetekig nem tudta feltölteni. A legnagyobb megrázkódtatás báró *Wichtigmacher Lipót* földbirtokost érte, akinél rövidzárlatot idézett elő, melynek hatására azon nyomban feleségül vette. Azzal a termodinamikusszemével addig szuggerezta a bárót, amíg az el nem vesztette minden akaraterejét és egész vagyonát. Válásuk után a megrokkant báró, aki korábban hat vén kúriát mondhatott magáénak, söprűnyélből faragott, takaros koldusbotjára támaszkodva bicegett be a szegényházba. Elektromos Elza lubickolt a népszerűségben. Delejes tekintetével mágnesként vonzotta magához a férfiakat.

Előfordult, hogy felszállt az omnibuszra, és csak otthon vette észre, hogy útközben ráragadt egy férfi. Általában 500 koronát kért egy delejesért. Amikor fizetésre került sor, és a médium az összeg hallatán megrázkódott, huncutkodva kérdezte tőle: ennyire megrázta az áram...?

Az első világháború alatt különleges képességét igénybe vette a hadvezetés is. A légierőnél rendkívül megerőltető beosztásban foglalkoztatták. Jóformán alig állt a lábán, mivel minden idejét fejjel lefelé töltötte. Az ellenséges vonalak fölött kilógatták a repülőgépből, ő pedig azzal a termodinamikusszemével egymás után röpítette levegőbe az ellenség löszerraktárait. Egy alkalommal kis híján hadbírótság elé állították, mert a tiszti kintinban szemet vetett egy ulánus kapitányra, akinek zsebében azonnal füstölőgni kezdett a nyelésgránát. Attól fogva mindenhová beköltött szemmel kísérték, nehogy felrobbantsa a legénység féltve őrzött muniócióját.

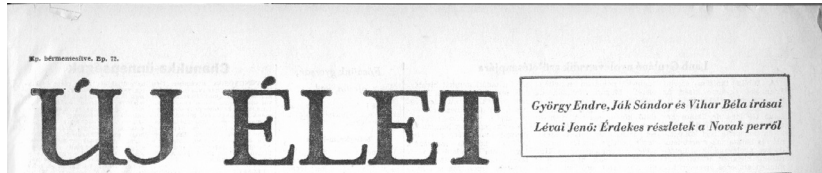
A háború után visszatért a varietészínpadra, és végigírta egész Európát. Összerázott vagyonából alapítványt létesített szegény sorsú delejes lányok részére. Ekkor már ötvenkét éves volt. Nagy ritkán még megrázott valakit, de már nem fizettek érte. Mindenkitől elhagyatva, *Kelet-Smoroszkában* élte napjait, az *Oberhochemtől* tíz kilométerre fekvő wamzerwaldi kastélyában. Házi orvosa, *dr. Untig Elég* hátramaradt feljegyzéseiből tudjuk, hogy élete alkonyán bánatpénzt fizetett egy környékbeli juhászlegénynek, csak azért, hogy havonta egyszer megdelejezhesse. Végül a magány annyira felőrölte idegeit, hogy hazaköltözött szülőfalujába, Kaptafára, ahol a régi öregek még emlékeztek a delejes Snóder Fánira, de az eltelt évtizedek alatt már végképp leszoktak a delejezésről.

Midőn jobblétre szenderült, unokaöccse, *Snóder Ödön* felkereste a helybeli bölcs rabbít, aki nem volt azonos a már korábban elhunyt bölcs rabbival, de elődjéhez hasonlóan ő is bölcs volt, ugyanis bölcsesség nélkül rabbi elképzelhetetlen. Arra kérte, járuljon hozzá, hogy megboldogult nagynénjének villanyóra emlékeztető sírkövet állíthasson. A rabbi bölcsen döntött. Nem emelt kifogást a különös kérés ellen, azzal a feltétellel egyezett bele, hogy a villanyszámlát Snóder Ödön köteles kifizetni. A jólelkű unokaöcs vállalta. Egyidejűleg nagynénje végakarata szerint egy táblát helyezett el a sírkövön az alábbi felirattal:

AZ ÁRAM ÉN VAGYOK!

EPILOGUS:

Gondolom, az olvasót már marcangolja a kíváncsiság, mi történt a szegényházbba vonult Wichtigmacher báróval, Snóder Fáni egyetlen, rövid lejáratú férjével. Nem rejtem véka alá. Száztizenkét évig élt, valószínűleg azért, mert időben szabadult meg delejező feleségétől. Túlélte a második világháborút, és az azt követő „eseménydús” évtizedeket. Volt felesége születésének hetvenedik évfordulója alkalmából kegyeletes ünnepséget rendezett az önkormányzat, melyre meghívták az agg bárót is, aki akkor már elborult elmével a megyei Munkaterápiás Intézet lakója volt. Amikor felfogta, hogy miről van szó, még azzal a csábító ígérettel sem tudták Kaptafára csalogatni, hogy derékgig érő szakállára való tekintettel Sir Wichtigmachernek fogják szólni. Még nyolc boldog évet élt öntudatos elmebetegként, és haláláig átkozta azt a percet, amikor annak idején gyanútlanul bemezészkedett a „siralom hölgyébe”...

Spitzberger Samu talált fia

A 20-as évek első felében Budapestre érkezett egy két és fél méter magas grúz zongorahangoló, *Herkuladze Adidasvili*, aki a nála 25 évvel idősebb és egy méterrel alacsonyabb *Spitzberger Samunak* köszönhette szédületes karrierjét. Nem állítom, hogy a Síp utcában találkoztak egymással, mert oda csak Spitzberger bácsi járt be időnként segélyért, ugyanis perccet árult az Edison moziban, abból pedig már akkor sem lehetett felhőtlenül megélni. Az ősz Spitzberger és Adidasvili egymásra találásának színtere a Telki téri ócskapiac volt, ahol a gigantikus méretű grúz télikabátot akart vásárolt, az ősz Spitzberger pedig másodállásban a piacon is perccet árult. – *Friss, ropogós a kóser sós percc!* – kiáltozta a tömkelegben, amikor megpillantotta a föléje magasló, éhes tekintetű Adidasvilit. Ötezer éves eszével rögtön megérezte, hogy ezúttal megcsinálhatja a szerencséjét. Adott egy ingyenperccet az éhes fiúnak, és magával vitte egy közeli ortodox étkezébe. Adidasvili ekkor evett életében először söletet. Olyannyira ízlett neki, mint évtizedekkel később *Marcello Mastroianninak* a Klauzál téri Kádár étkezdében, amikor az Arizona mulató történetéről készül – ma már elfelejtett – film forgatása idején több alkalommal ott ebédel. Spitzberger tudta, hogy pénzt csak pénzzel lehet keresni, de a harmadik adag sölet elfogyasztása után leállította Adidasvili etetését. Ezt követően két bronef között elmeséltette vele hányatott sorsa előzményeit.

A langaléta grúz 1890. január 4-én született a Narodnyikgrádtól húsz kilométerre fekvő Pagoda-Bugyet nevű falucskában. Már világrajövetele után néhány órával feltűnést keltett csillapíthatatlan étvágyával. Édesanyján kívül nyolc duzzadó emlőjű dajka szoptatta felváltva. Kebléről kebele adták egymásnak a falánk óriáscsecsemőt.

Már képzett zongorahangoló volt, amikor végigsöpört Oroszországon a polgárháború. Kimagasló termete miatt azonban alkalmatlannak találták katonai szolgálatra, mivel akár egy kilométer távolságból is lepuflanthatta az ellenséget. Lovat nem adhatták alája, mert összeroskadt volna szegény pára. Elefánttal pedig a vörös hadsereg akkor még nem rendelkezett. Hiába erősködött, hogy majd guggolni fog a lövészárokból, értésére adták, hogy guggolva csak egyetlen dolgot lehet csinálni, ami kevés a győzelemhez. Végül hozzácsapódott egy antibolsevista vándorcirkuszhoz, és velük sikerült elvergődnie Romániába. Az általános összeomlás után sudár fenőfőának álcázva magát, lépésről lépésre átszökött Magyarországra. Útközben néhány koronáért eladta átmeneti kabátját, ami átmenet volt a rongy és a kabát között, és a behavazott Budapesten kiment a Teleki téri ócskapiacra, hogy télikabátot vásároljon magának. Ekkor talált rá Spitzberger Samu, aki megalapozta vele mindkettejük szerencséjét. Mindenekelőtt adoptálta a fiút, hogy a konkurencia ne tudja elhappolni tőle. Ezután Spitzbergerről sietve Fenyvesre magyarosította a nevét, aminek érvénye automatikusan kiterjedt adoptált fiára is. Így lett Adidasviliből Fenyves Vili. Egyidejűleg Spitz... , illetve most már Fenyves Samu felhagyott a perccárusítással, hogy zavartalanul menedzselhesse talált „fiát”. Akkoriban orosz emigránsok, a cár környezetéből rangos személyiségek, arisztokraták, tisztek, földbirtokosok árasztották el Európát. Már akiknek sikerült kicsúszniuk a szovjethatalom nem éppen szeretetteljes öleléséből. Jutott belőlük Magyarországnak is. Fenyves Samu élt a lehetőséggel. Az óriás grúz óriási üzletnek bizonyult. Hamarosan így hirdették őket a plakátok:

LEONARD NYUSZMANN ROSSZALKOVICS
VOLT CÁRI DZSIDÁSKAPITÁNY, A VILÁG LEGMAGASABB EMBERE ÉS ÉDESAPJA,
ALTSCHULER PISTALENKO MARSALL, AKI KIS EMBER LÉTÉRE EGY NAGY EMBERT ADOTT A VILÁGNAK!

Dőlt a pénz hozzájuk. Rövidesen a saját biciklijükön jártak plakátot ragasztani. Az egyébként vallásos Fenyves Samu péntek esténként mindig magával vitte a fiút imádkozni az egyik külvárosi imaházba. A grúz „Gulliver” az évek során megtanult magyarul, és teljesen elzsidósodott. Fenyves Samu mindenre megtanította. Többé nem engedték el egymás kezét. A második világháború éveiben ha valaki antiszemita megjegyzést tett az „apjára”, Fenyves Vili szeneslapát méretű tenyerével hülyére pofozta a már amúgy is hülye ébredő magyart, és alvó magyart csinált belőle. 44-ben ő bújtatta el az akkor már meglehetősen idős „papáját”. Túléltek.

1946-ban, a választási harcok idején, egy politikai párt szerződtette őket szavazatónövelő reklámnak. Amikor megjelentek a dobogón, a szónok rájuk mutatva kiáltotta: „*Ha ránk szavaztok, ilyen magas lesz az életszínvonal!*” Bár az életszínvonal az elkövetkező években csupán „Altschuler marsall” feje búbjáig ért, a párt magasán győzött. Olyan magasán, mint Fenyves Vili.

Ahogy múltak az évek, Fenyves Samu fokozatosan összetöpreődött. Kevéssel a halála előtt még elintézte, hogy adoptált fiát felvegyék a zsidó felekezet soraiba. Ami persze nem ment könnyen. De Fenyves Vili kiállt minden próbát, csak a mohé rokkant bele... A hetvenes években még hűségesen látogatta azt a zsidó imaházat, ahol 1924-ben először énekelt „apjával” együtt a „Löchő dajdit”.

Jómagam az egykori városligeti vurstliban töltött éveimben ismerkedtem meg „Vili bácsival”, aki akkor már elhagyta a hetvenet. Albérletben lakott egy liliputinál a Szondi utcában. Közben a törpe megnősült, feleségül vette Behemót Boriskát, a Cirkusz söröző százkilós szakácsnőjét, aki szabadiében a térdén lovagoltatta parányi férjét. Ehhez nem volt szükség tanúra. A féltékeny törpe felmondott Vili bácsinak, aki így magára maradt. Némi vívódás után elfogadta Fenyves Samu húsz évvel fiatalabb özvegy hűgának meghívását Amerikába. Kivándorolt Magyarországról. Az asszony családtagként fogadta. Felnőtt gyerekei is szeretettel vették körül két és fél méteres „nagybácsikájukat”.

A szerző Szilágyi György

A We Will Dance Again filmmel emlékeztek október 7-e áldozataira

Méltóságteljes megemlékezést szervezett az október 7-i terrortámadás második évfordulója alkalmából a Zsidó Községi Fórum, a Kidma és a Keren Hayesod Alapítvány a Mazsihisz, valamint Izrael Állam Magyarországi Nagykövetsége közreműködésével az Uránia Nemzeti Filmszínház Dísztermében. A *We Will Dance Again* című, Emmy-díjas dokumentumfilm vetítése előtt felolvasták a még a Hamász fogságában lévő 48 túszt nevét, majd egyperces néma felállással adóztak a meggyilkoltak emlékének.

Az eseményen részt vett **Bóka János** európai uniós ügyekért felelős miniszter és antiszemitizmus elleni miniszterelnöki megbízott, **Moran Birman** nagykövethelyettes, valamint **prof. dr. Grósz Andor**, a Mazsihisz elnöke is.

„Két év telt el azóta, hogy 2023. október 7-én a Hamász terrorszervezet Izrael újkori történelmének leg súlyosabb pogromját indította az ország ellen. Összesen 25 országból 1200 különböző vallású embert gyilkoltak meg ezen a napon, és 251 túszt vittek magukkal Gázába, ahol embertelen körülmények között tartották és tartják még ma is fogva őket” – fogalmazott **dr. Dolinay Eszter**, a Keren Hayesod Alapítvány kurátora.

Ezután egy rövid kisfilmet vetítettek le, amelynek szereplői a pillangóhajtogatás szimbolikus cselekedetén keresztül fejezték ki a közösség együttérzését, szolidaritását és szeretetét azok iránt, akik ma is túszként várnak a szabadulásukra.

A jelenlévők megemlékeztek a néhány nappal azelőtti manchesteri merénylet áldozatairól, az 53 éves Adrian Daulbyról és a 66 éves Melvin Cravitzról is.

A művészeti részben elhangzott **Teszter Nelli** és **Nógrádi Gergely** szerzeménye, a *Szíved, ha szakad* című dal, majd az *Al kol él* és a *Kol haolam kulo* is. Közreműködött **Bíró Eszter**, **Bódi Mónika**, **Fellegi Balázs**, **Klein Judit**, **Kuna Bence**, **Kuna Gyula**, **Kuna Kata**, **Kuna Márton**, **Kuna Valéria**, **Kurucz Eszter Hanna**, **Kurucz Márk**, **Masa Anita**, **Masa Tamás**, **Nógrádi Gergely**, **Szabó Bálint**, **Teszter Nelli** és a **Bálint Ház Községi Kórusa**.

Ezt követően **Balla Bernadett**, a BZSH Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola igazgatója, **Bóka János** európai uniós ügyekért felelős miniszter és antiszemitizmus elleni miniszterelnöki megbízott, **Büchler András** (Kidma), **Kenesei Marcell**, a Bálint Ház igazgatója, **prof. dr. Grósz Andor**, a Mazsihisz elnöke, **Földő Noa**, a Hasomer Hacair Magyarországi ifjúsági szervezet mádrichja, **Gottreich-Horváth Dávid**, a Magyarországi Cionista Szövetség elnöke, **Kubik Rebeka**, a Hanoar Hatzioni vezetője, **Ledniczky Livia**, a Lauder Javne iskola főigazgató-helyettese, **Ligeti András**, a WJC európai ügyekért felelős magyarországi képviselője, **Moran Birman**, Izrael Állam nagykövethelyettese, **Novák Niki**, a Szarvasi Tábor oktatási programnevezdse, **Rét Ágnes** civil támogató és **Verő Tamás**, a Frankel-zsinagóga főrabijja felolvasták a még fogságban lévő túsztok neveit, míg a nézőtérben a túsztok képeit tartották magasba.

A résztvevők ezután egyperces néma csennel tisztelegtek az október 7-én és azt követően elhunytak emlékére.

Végezetül levetítették **Yariv Mozer** rendező Emmy-díjas *We Will Dance Again* című dokumen-

Fotó: M. Schmidt János / Mazsihisz

tumfilmjét, amely több mint egy tucat túlélő személyes történetén keresztül meséli el a Nova zenei fesztivál tragédiáját. A fesztivál, amely az élet, a szerelem és a zene ünnepe lett volna több ezer fiatal számára, a Hamász támadásának első célpontjai közé került, és a legpusztítóbb terrortámadás színhelyévé vált Izrael történelmében.

A túlélők beszámolóit és felvételeit, valamint a Hamász által rögzített vi-

deók együtt adják vissza annak a hajnalnak a drámai eseményeit. Bár a film érzelmileg megrázó, és kihívást jelent a néző számára, végső üzenete a szolidaritás, a barátság és az emberség erejéről szól – és tiszteletet állít azoknak a fiatal izraeli lelkeknek, akik túléltek a támadást és hőssé váltak.

A vetítés után **Kárpáti Judit** újságíró a Nova fesztivál egyik túlélőjével beszélgetett.

KÖBÁNYAI JÁNOS

Október 7. után

És mi történik október 7. után?

Csiribí-csiribá: egyszerre csak minden az ellentétére fordult. Tűzszünet, tűzszabadulás, a 100 éves háború vége, s – erre még néhány órát várni kell – a béke-gazda-innovátor megkoronázása egy Nobel-díjjal*, amit majd a Szent Városban ünnepel meg. (Miközben a magyar szemlélő egy igazi Nobel-díjat, még hozzá a Glóbus-helyzet megértését-ábrázolását felmutató irodalmi ünnepelhet – már a másodikikat a 21. században.)

Mint egy telenovellában.

Ahol a hétről hétre a nézőjére rázúdított epikai törvényeknek megfelelően minden folytatásnak muszáj felmutatnia egy éles fordulatot a szereplők életében és viszonyaiban.

S a so called valóságban?

Lehetek ünneprontó?

A tanú, a krónikás szerepe az, hogy ne üljön fel, ne sodortassa magát az események örvényekkel teli, felgyorsult s vizesítéshez közeli folyamával. Ugyanis szerinte semmi sem változott. Már ami a sorozatdráma alaphelyzetét illeti. Maradt még újabb évszázadnyi drámaanyag bőven a folytatásához.

Szakadéknai a különbség a lélek és a politika mérnökei között. Az előbbi ugyanis azt vizsgálja, hogy mi zajlik, milyen motivációkat, netán változásokat idéz elő egy-egy drámai fordulat a szereplők lelkében. Azaz az ember, vagyis a körülményei, történelme, kultúrája – idetartozik a vallása is – által meghatározott ember bensőjében. Hiszen ez hajtja, irányítja a döntéseit, a cselekedeteit. (Egyelőre, míg a mesterséges intelligencia meg nem szünteti ezt az önuralmat.)

Ezért is kell visszanyúlnunk a tragédia alaphelyzetéhez.

A drámában az egyik szembenálló fél, a zsidó nép, kétezer éves diaszpóralét után, kihasználva az első és a második világháború nagyhatalmi elmozdulásait, visszatért – igaz, ez példátlan az ember történetében, hogy az ő- és újkort összeforassza – kiinduló földjére, s állami létezésre váltott. (1948-ban.) Ezt a visszatérést a Szentföldre időközben különböző hódítások révén betelepedett arab (muszlim) nép nem tudja elfogadni. Nem azért, mert a fél magyarországnyi területet csak annyira hiányozna neki. Hanem azért, mert benne – joggal – a nyugat-európai gyarmatosítás ráerőltetése emlékét és traumáját éli át. Számára ezt jelenti Izrael létezését elviselni – kénytelen-kelletlen, nap mint nap. S a hatalmas kiterjedésű testében tüskéként forgó Izraelben látja annak az egyesülésnek az akadályát is, ami újra nagyhatalmi helyzetbe hozhatná most, amikor a Szovjetunió kidőlésével megnyílt a lehetőség a világ vezető pólusainak átrendezésére. Ezért lenne tanácsos számára a még igaziból meg nem kapaszkodott Izraelt – 80 év a történelemben másodpercnyi idő – visszaszorítani a tengerbe. Ami ezúttal nem sikerült. Ahogy nem sikerült 1948-ban, 1967-ben, 1973-ban s majd a 2000-es években indított megannyi intifáda-terror-hullámokkal sem, ami a lehet, most (és itt) magunk mögött hagyott 2023. október 7-ébe torkollott.

Nem szükséges hozzá különösebb pszichológiai képzettség vagy csak empátia, hogy beleéljük magunkat – látva a terep elrettentő vizuális dokumentumait – a gázaiak vagy a mögöttük álló kétmilliárdnyi muszlim népek és államok érzelmevilágába. Nevezetesen, hogy továbbra se kívánnák Izrael pusztulását. Akkor sem – sőt, ez csak tovább mélyíti a frusztrációjukat –, ha vezetőik – feudális királyok vagy diktátorok – milliárdos üzletek és hatalmi sakkjátszmák okán most újabb szünetet szavaztak a tengerbe szorítás projekt-jének.

Lehet készülni a következőre.

Ezt teszi a tanú-krónikás is, akit az az elbeszélés érdekel a legjobban – hiszen nem kívülről –, hogyan éli meg a fordulatot Izrael és a diaszpóra. Milyen tanulságokat vont le október 7-éből? Milyen energiákat, képességeket, társadalmi átrendeződéseket vált ki belőle egyetlen cél érdekében: megmaradni itt népként és államként. Élni. Élni csak úgy, mint mindenki más. Az életére, létezésére törő fenyegetettség nélkül – ha ez még kétezer év szenved-

Izraelben mintegy kétezer áldozata van a kétéves gázai háborúnak

Izraelben mintegy kétezeren haltak meg a két évig tartó gázai háborúban, amelyet az iszlamista Hamász terrorszervezet 2023. október 7-i támadása indított el – közölte a Ynet hírportál az izraeli hadsereg korábbi jelentései alapján készített összesítésében.

A gázai háború legfiatalabb áldozata egy 14 órás csecsemő, a legidősebb pedig egy 95 éves asszony volt. A halottak közül 393-an nők, 11-en tízéves-nél fiatalabb gyerekek voltak.

A kétezredik halott **Smuel Gád Ráhámim** tartalékos katona volt, aki október elején Hán-Júnisznál, a Gázai övezet déli részén, egy kézigránát robbanásában sérült meg életveszélyesen.

A Hamász mérszárllása volt a legtöbb zsidó áldozatot követelő támadás a holokauszt óta. Aznap és a mérszárllást követő harcokban 1120 izraeli civil és katona halt meg, 804 férfi és 316 nő. Rajtuk kívül meggyilkoltak 86 túszt, a legtöbbjüket még azon a szombaton.

A halottak között 915-en katonák voltak, 43-an civil települések készenléti egységeiben harcoló önkéntesek. Száz rendőr és a Sin Bét belbiztonsági szolgálat kilenc dolgozója is életét vesztette.

Hét fronton harcolt Izrael, de a legfőbb színtér a Gázai övezet és környéke volt, ahol 1733-an haltak meg, 25-en közülük rakétatámadásokban. A Hezbollah ellen 134, Ciszjordániában 24, az Irán elleni háborúban 34 izraeli vesztette életét.

A Hezbollah rakétái 54 izraelit öltek meg, tizenhatan pedig Libanonból érkező drónok miatt veszítették életüket. A halottak közül 1137-en 18 és 30 év közöttiek, ezen belül 616-an 18–22, 521-en 23–30 évesek voltak.

A legfiatalabb áldozat **Naáma Abu Rásid** volt, akinek édesanyját október 7-én haslövés érte terhessége kilencedik hónapjában. Császármetszéssel világra hozták a kisbabát, aki tizennégy óráig élt. Az anya túlélte a sebesülést, és egy évvel később ugyanabban a kórházban életet adott egy újabb gyermeknek.

Rávid Háim Gáz 15 napos csecsemőként halt meg édesanyjával együtt egy október 7-i lövöldözésben, **Kfir Bibászt** pedig kilenc hónaposan rabolták el túsznak a Gázai övezetbe négyéves bátyjával, **Áriel** és anyjával együtt, ahol holttesteik tanúsága szerint egy-két hónappal később fogvatartóik végeztek velük.

A harcokban az izraeli hadsereg (IDF) hat ezredese is életét vesztette, és hét elesett katona még csak 18 éves volt. Négyen viszont már betöltötték a kilencvenet, amikor az október 7-i mérszárllásban vagy egy iráni rakétával megölték őket.

(MTI)

dései után sem jött össze. Ugyanis október 7-éből azt a tanulságot levonhatna, hogy 77 éves létezése folyamatosan s begyógyíthatatlanul szálla a körülötte lévő muszlim tenger számára. S lehet még elkeserítőbb lecke: a világ hozzáállása október 7-éhez, ami globális antiszemitizmusban nyilvánult meg, alig 80 évre az ellene végrehajtott holokauszt- (zsidó) népiptás után.

Mindezt nem tudjuk egy pillanatra sem magunkra „borítani” ama „virrasztó éji felleg” megnyugtató takaróját. Nincsenek „nagy szárnyai”. Csak vereső próbálkozásai.

A szó szerinti „sötét pincéből” most darab időre kijutva a fényre, ezt látjuk, s nem a messiási időket ígérő „béke ujját”.

* E koronáért várnia-dolgoznia kell legalább még egy évet.

Jeruzsálem, 2025. október. 10.

Főkapitányi támogatás két rabbi kezdeményezéséhez

Dr. Terdik Tamás rendőr vezérőrnagy, Budapest rendőrfőkapitánya, valamint rendészeti helyettese és a VII. kerületi rendőrfőkapitány a Mazsihisz-BZSH Síp utcai székházában tárgyalt **dr. Fröhlich Róbert** országos főrabbi és **Szabó Györggyel**, a Mazsók elnökével. A megbeszélésre azt követően került sor, hogy a két rabbi polgárőrség megalakítását tűzte ki célul Belső-Erzsébetvárosban.

Budapest rendőrfőkapitánya a BZSH-val meglévő együttműködés keretében támogatását ajánlotta fel a polgárőr egyesület létrehozásához, illetve a jövőbeni együttműködéshez.

Dr. Terdik Tamás tájékoztatást adott a belvárosban folyamatosan, különösen csütörtök-péntek-szombat éjszakáinként megemelt rendőri jelenlétről. Elhangzott, hogy az idén januárban a Wesselényi utcában megnyitott erzsébetvárosi körzeti megbízotti iroda a fogadóórakon túl ezeken az éjszakákon hajnalig nyitva áll, és ott idegen nyelveket

beszélő rendőrök várják a bejelentéseket.

A KMB-irodát használják továbbá a minden hónapban körülbelül száz rendőrt, valamint a társszerveket mozgósító, a belvárosra kiterjedő komplex bünygyi-rendészeti akciók során is. Ezeknek az ellenőrzéseknek fő céljuk a bűncselekmények megelőzése és a közterületek rendjének biztosítása.

A rendőrök fellépnek az erőszakos, garázda jellegű, illetve a kábítószerekkel összefüggő bűncselekmények ellen, a szabálytalan és másokat veszélyeztető közlekedőkkel szemben, de ellenőrziknek szórakozóhelyeket és intézkednek közterületi alkoholfogyasztás vagy köztisztasági szabálysértés esetén is.

A Budapesti Rendőr-főkapitányság mindig nyitott a hatáskörébe tartozó lakossági panaszok és jelzések fogadására, melyeket a közterületi szolgálat szervezésekor is figyelembe vesz.

(Forrás: Kommunikációs Osztály / Budapesti Rendőr-főkapitányság)

IZRAELI

SZÍNES

„Az utolsó terápiás beszélgetésen a betegem már a tankban ült”

Interjú egy izraeli pszichiáterrel

Hogyan dolgozzunk fel egy olyan traumát, amit nem lehet? És hogyan gyógyítsuk a gyógyítókat? Erről a témáról készített interjút Varró Szilvia Weisz Judit izraeli-magyar pszichiáterrel.

2023. október 7. fekete napként vonult be a történelembe. Ezen a napon a Hamász terroristái behatoltak Izrael területére, és különös kegyetlenséggel gyilkolni kezdtek, nem téve különbséget katonára és civil között. A támadásra válaszul Izrael hadba lépett a Hamász ellen, de a helyzet tovább romlott, míg végül három fronton is kénytelen volt harcokat folytatni. Hogy mindez politikailag mit jelent, ki a hibás és miért történt, maradjon az ezzel foglalkozó szakértők feladata. Tény azonban, hogy az ilyen konfliktusok legnagyobb vesztesei mindig az egyszerű emberek – nemzetiségétől és vallási hovatartozástól függetlenül.

Megrázó interjú a Hamász és Izrael közötti harcok margójára

Az Indexen jelent meg Varró Szilvia megrendítő interjúja Weisz Judit izraeli-magyar pszichiáterrel, mely rekordnézettséget ért el.

A beszélgetés különösen megrázó, hiszen a szakember nemcsak az áldozatokkal dolgozott és segítette őket, hanem maga is átélte az eseményeket – ahogyan az egész izraeli társadalom, még ha sokan szerencsére csak a televízió képernyőjén keresztül.

A pszichiáter arról is beszélt, milyen traumákat éltek át az elrabolt túszok, mennyire nehéz ezeket a kérdéseket szakmailag kezelni, és hogy gyógyítóként nekik maguknak is meg kell küzdeniük a saját lelki terheikkel. Felmerült az is, ők hogyan tudják feldolgozni ezeket az élményeket, és kívül tudnak rólok beszélni.

Egyéni esetek

Az interjú során – az orvosi titoktartás szigorú betartása mellett – több beteg élménye is szóba került.

Egy háromgyermekes édesanya például képtelen volt tovább szoptatni csecsemőjét a kibucokban elkövetett tömeggyilkosságok hírének hatására. A trauma olyan mélyen ivódott belé, hogy – saját szavaival – „nem volt képes átadni azt, ami benne van”, még akkor sem, ha az az anyatej lett volna.

Egy másik, közvetlenül túlélő nő történetét is megismerhettük. Ő a kibucban veszítette el édesanyját és több közeli barátját, miközben egy védett szobában bujkált – ilyen helyiség szinte minden izraeli lakóépületben megtalálható. A nő a poszttraumás stressz-zavar (PTSD) mellett mély gyásszal is küzd, a két probléma egymást erősíti, így két évvel a tragédia után sem képes teljes értékűen funkcionálni családjában: nem találja a kapcsolatot gyermekeivel és férjével.

A folyamatos terápiás és gyógyszeres kezeléseknél köszönhetően ma már dolgozni tud, de a lelki sebek továbbra is rombolnak benne.

Társadalmi traumák

A szakértő arról is beszélt, hogy az izraeli társadalomban is mélyen nyomot hagyott az eseménysor.

Két év távlatából elmondható, hogy a „normál” hétköznapiokban tapasztalható, mintegy 10%-os PTSD-arány mára 30%-ra nőtt – pedig sokakat „csak” a médián keresztül ért a traumatizáció.

Mintegy 20%-kal nőtt az álmatlanság (insomnia) gyakorisága, a depresszió jelenléte pedig már a társadalom körülbelül 40%-át érinti.

A háború pokla

A szakértő elmondta, mennyire átalakítja a háború a terápiás határokat, és mekkora rugalmasságot követel meg a terapeutától és a betegtől egyaránt.

Ilyenkor nem lehet megmaradni a terápiás szoba nyugodt, védett falai között, mert erre egyszerűen nincs lehetőség. A terápia ott zajlik, ahol épp alkalom adódik rá – legyen szó egy hotelszoba erkélyéről, egy óvóhelyről, vagy akár egy tank belsejéről. A háború nem vár.

Dr. Weisz Judit arról is beszélt, hogyan lehet egy ilyen helyzetben, háborús körülmények között megélni a mindennapokat.

Szerinte ennek egyik – ha nem az egyetlen – eszköze a disszociáció, amikor az ember megpróbálja kívül helyezni magát a félelmében. Annak azonban, ha a túlélés érdekében el kell veszíteni a kapcsolatot önmagunkkal, később nagyon komoly ára lesz.

Scheftsik Tamás / Dívány

Luxushoteleket építenek a Szentföldre, ahol Mózes a tízparancsolatot kapta

A Sínai-hegy, ahol a hagyomány szerint Mózes megkapta a tízparancsolatot, és ahol a világ egyik legrégebben működő kolostora áll, ma komoly viták középpontjába került. Az egyiptomi kormány luxus-üdülőkomplexummá alakítaná a környéket, ami sokak szerint örökre megváltoztatná a szent hely szellemét és a helyi közösség életét.

A Sínai-félsziget szívében fekvő Szent Katalin-kolostor és a környező hegyvidék évszázadok óta zarándokok és utazók célpontja. A térség különlegessége, hogy három világvallás, vagyis a zsidó, a keresztény és a muszlim is szent helyként tiszteli. A nyugalom és a spirituális elmélyülés azonban veszélybe került: Egyiptom grandiózus turisztikai fejlesztésekkel próbálja fellendíteni a gazdaságot, amelyek azonban erőteljes ellenállásba ütköznek.

Hoteleket építenének a Szentföldön

A „Nagy Megdicsőülés Projekt” célja, hogy a Szent Katalin környékét modern turisztikai központtá alakítsa. Szállodák, bevásárlóközpontok, új utak, reptérbővítés, és még egy felvonó is szerepel a tervekben. A kormány mindezt úgy mutatja be, mint ajándékot a világnak és minden vallásnak.

Csakhogy az UNESCO már többször aggodalmát fejezte ki a világörökségi helyszín átalakítása miatt. A szervezet szerint az építkezések súlyosan károsítják a táj egyedülálló harmóniáját, amelyben a természet szépsége és a vallási elmélyülés évszázadokon át szorosan összefonódott. Civil szervezetek még azt is felvetették, hogy a területet a „veszélyeztetett világörökségi helyszínek” listájára kellene helyezni. A fejlesztések legnagyobb vesz-

tesei a helyi jebeliya beduinok. Ők évszázadok óta a kolostor védelmezői és a turisták vezetői, most azonban ott-honaikat és ökotáborait lerombolták, sokszor kártérítés nélkül. Egyes családokat még a temetőből is ki kellett költöztetni, hogy parkoló épülhessen.

Közben a görög ortodox egyház és a kolostor szerzetesei is tiltakoznak. Attól tartanak, hogy a bírósági ítéletek és az állami beavatkozás gyengítik a kolostor autonómiáját. A Szent Katalin-kolostor, amelyben keresztény és muszlim szent helyek egyaránt találhatóak, a béke szim-

Viták alakultak ki a luxushotel helyválasztása miatt bolumaként ismert, most azonban jövője bizonytalanná vált.

A Sínai-hegy és környéke nem csupán vallási, hanem kulturális és történelmi kincs is, amelyhez generációk kötődnek. Bár Egyiptom turizmusának fellendítése érthető cél, sokak szerint a grandiózus beruházások feláldozzák azt a spirituális örökséget, amely a hely igazi értékét adja. A kérdés tehát nyitott: sikerül-e megőrizni a szentséget és a hagyományokat a modern fejlesztések árnyékában?

Pásztor Liliána / Dívány

Eutanázia Izraelben

Az életem pokol, véget akarok vetni neki

Egy 44 éves, ALS-ben (amiotrófiás lateráliszklerózisban) szenvedő férfi a bíróság engedélyével eutanázián esett át a Sheba kórházban. A beteg, aki saját magát „csonttá fogyott testnek” nevezte, még azelőtt kérte az eljárást, hogy elvezítette volna utolsó kommunikációs képességét, a pislogással való jelzést.

Az előrehaladott, gyógyíthatatlan ideg-izomrendszeri betegségben szenvedő **Michael Podolsky** a Sheba Orvosi Központban vetett véget életének, miután a bíróság jóváhagyta kérelmét.

„A kérelemben foglaltakra, az ismert gyógyíthatatlan betegsége, annak előrehaladott állapotára, Michael extrém és kezelhetetlen szenvedésére, valamint a józan elmével tett egyértelmű akarattal a közzétételre tekintettel nem találtam jogi akadályt a kérelem teljesítésére” – írta ítéletében **Amir Lukashinsky Gal** kerületi bírő. Podolsky a szervét felajánlotta átültetésre halála után.

A 44 éves férfinál 2019-ben diagnosztizáltak ALS-t, állapota azóta drámaian romlott. Az ítélet szerint három éve intubáltak és gépi lélegeztetésre szorult a légzőizmok leállása miatt, továbbá súlyos nyelési zavar miatt PEG-szondán keresztül táplálják. A bíró hangsúlyozta, hogy Podolsky teljesen lebénult, ágyhoz kötött, és alapvető tevékenységeit sem tudta önállóan elvégezni.

Az elmúlt években a beteg elvesztette a beszédképességét, csak a szemével tudott kommunikálni és számítógép segítségével gépelni – azonban fennállt a veszély, hogy ez a lehetősége is megszűnik, így teljesen testének börtönébe zárva, de ép tudattal él tovább.

Podolsky idén július elején – ügyvédje, **Amit Gurevich** közreműködésével – sürgősségi kérelmet nyújtott be, hogy kezelőorvosa fokozatosan csökkenthesse a lélegeztetőgép által biztosított oxigénszintet, ezzel lehetővé téve számára az élet befejezését. A bíróság középidejűen jóváhagyta a kérelmet, és az eljárást a közzététel után végrehajtották a Sheba kórházban.

Izraelben az eutanázia és annak segítése kifejezetten tilos. A veszteségek és életvégi helyzetek kezelésére az ország 2005-ben fogadta el a Halálköltség Beteg Törvényt, amely lehetővé teszi az előzetes rendelkezéseket az életfenntartó kezelések elutasításáról vagy elfogadásáról.

A bíróság hangsúlyozta: Podolsky kérése nem aktív halálokozás volt (nem a lélegeztetőgép lekapcsolása), hanem a kezelés minimumra csökkentése és további, életfenntartó beavatkozások mellőzése – a passzívítás elvét betartva. A döntés megfelelt a betegek jogairól szóló törvénynek is, mivel nem kényszerítette a beteg számára nem kívánt kezelésre.

Podolsky kérelméhez három orvosi szakvéleményt is csatoltak. **Dr. Ehud Hochner** belgyógyász-geriáter, aki 2021 óta gondozta otthonában, arról számolt be, hogy minden lehetséges

kezelést megpróbáltak, de már nincs reális esély a javulásra, csak további romlás várható. Támogató véleményét adott továbbá **dr. Iris Fadlon** pszichiáter és **dr. Amit Shintel** belgyógyász is, aki évek óta palliatív ellátásban dolgozik.

Az ítélet értelmében az intenzív osztályon fokozatosan 21%-ra (a környezeti levegő szintjére) csökkentették Podolsky oxigénellátását, miközben palliatív szedációt kapott, hogy ne érezzen fulladást. A bíró előírta, hogy minden egyes lépés előtt az orvosnak személyesen meg kell győződnie a beteg határozottságáról.

„Az ítélet kifejezi Michael szabad választását és méltóságát, tekintettel létezésének elviselhetetlen szenvedésére és jövőtlenségére. Ez nem aktív ölés.”

(Ynetnews)

Netanjahu: Nem lesz palesztin állam

„Nem fog létrejönni palesztin állam” – mondta Benjámín Netanjahu izraeli miniszterelnök héber nyelvű video-üzenetében, amelyben a palesztin állam Ausztrália, Kanada és az Egyesült Királyság általi elismerésének bejelentésére reagált.

„Világos üzenetem van azoknak a vezetőknél, akik a borzalmas október 7-i mészárlás után elismerik a palesztin államot: óriási jutalmat adnak a terrornak. És van egy további üzenetem az Önök számára: nem fog megtörténni. Nem jön létre palesztin állam a Jordán folyótól nyugatra” – jelentette ki Netanjahu.

„Évek óta megakadályoztam ezen terrorállam létrehozását a hatalmas bel- és külföldi nyomás ellenére. Ezt elszántsággal és diplomáciai bölcsességgel tettük. Sőt, megdupláztuk a zsidó települések számát Júdeában és Szamáriában – és továbbra is ezen az úton haladunk” – tette hozzá az izraeli kormányfő.

„A legutóbbi kísérletre, hogy a területünk közepére egy terrorállamot kényszerítsenek, az Egyesült Államokból való visszatérésem után adunk választ. Várjanak” – zárta szavait az izraeli miniszterelnök, aki nem sokkal később New Yorkba utazott az ENSZ közgyűlésére. (MTI)

Benjámín Netanjahu

Fotó: Kertész Ákos / MTI

Miért nem sorban vágják a zsidók a körmeiket?

Yehuda Shurpin cikkének fordítása

Valóban létezik egy ősi szokás, hogy a körmeiket nem egymás után sorban vágják, mint mások. A legkorábbi említés a Masechet Kallah egyik változatában található, amelyet a Vitryi Machzor idéz. Ezt a vitryi Simchah ben Smuel rabbi írta (aki 1105-ben hunyt el, ugyanabban az évben, mint tanára, Slomo Jicchaki rabbi – Rási).¹ Ott azt olvashatjuk, ügyelni kell arra, hogy a körmeiket ne sorrendben vágjuk, mert ez feledékenységet, szegénységet és a gyermekek korai halálát idézheti elő.²

Titokzatosan hangzik? Hogy még rejtélyesebb legyen, itt egy különös héber kifejezés, amely ehhez a szokáshoz kapcsolódik:³

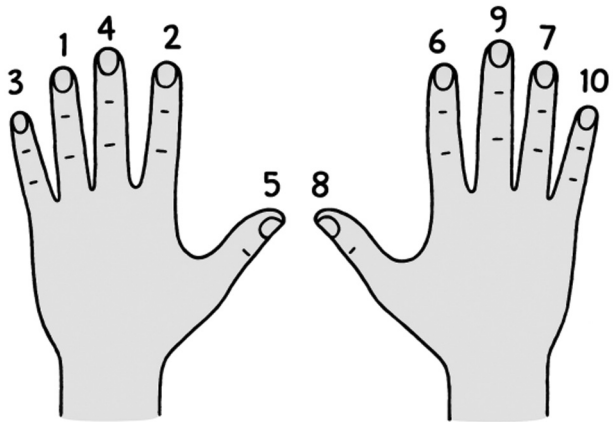
קשי"א בל"א תר"ץ

Ez szó szerint azt jelenti: „kérdés válasz nélkül”, amit egyesek úgy értelmeznek, hogy ennek a szokásnak a mélyebb okai nem könnyen érthetők meg.⁴

Ez a kifejezés valójában egy „emlékezetsegítő”, amely megmutatja a körömvágás helyes sorrendjét, és az idejét is. Nézzük meg az első szót:

קמ"צ – gyűrűsujj
ש"מ – bal
י"מ – jobb
אצבע – mutatóujj

Más szóval: amikor a körmeiket vágjuk, a bal kéz gyűrűsujjával kell kezdeni, majd minden második körmet levágni (kihagyva egyet-egyet). A jobb kézen a mutatóujjal kell kezdeni.⁵ Itt látható a teljes sorrend:

Bár vannak, akik úgy vélik, hogy nem szükséges ügyelni erre a sorrendre, a legtöbb forrás szerint azért jobb mégis figyelni rá.⁶

Körömvágás a szombatra való felkészülés-kor

Most, hogy ismered a körömvágás sorrendjét, felmerülhet a kérdés: mikor érdemes levágni őket? Ehhez olvassuk tovább a „mondókát”:

באזרה – figyelmeztetés
לך – neked
אתה – te
תקון – vágd le
נא – nap
רביעי – negyedik
והלאה – és azután
צפרניך – a körmeidet

Más szóval, a körmünket szerdától péntekig vágjuk. Miért? Mert a körömvágás a sábat tiszteletére történik, és a szerda és péntek közötti napok állnak kapcsolatban⁷ a közelgő sábbattal.⁸

A legtöbben azonban úgy vélik, hogy a körmet inkább a sábatához még közelebb eső napokon kell vágni, azaz pénteken (vagy csütörtökön), amikor egyértelműbb, hogy a körömvágás a szent napra való felkészülés része.⁹

Itt válik kicsit bonyolulttá a dolog. Arra is figyelmeztetnek, hogy nem szerencsés ugyanazon a napon levágni a kéz- és lábörmet.¹⁰ Ezért egy javaslat szerint a lábörmet csütörtökön, a kézörmet pedig pénteken érdemes vágni.¹¹ Mások viszont úgy tartják, hogy csütörtökön egyáltalán nem szabad vágni a körmet, mert a köröm a levágástól számított harmadik napon kezd újra nőni, és nem szeretnénk, ha sábat napján nőne újra.¹² Végül is a körömvágás célja éppen az, hogy a sábatot tiszteljük.¹³

Gyakorlati szempontból fontosabb, hogy a kézörmet és nem a lábörmet vágjuk a sábat tiszteletére.¹⁴ Ezért ha egyszerre van szükség a kéz- és láböröm vágására, a kézörmet pénteken, a lábörmet pedig csütörtökön (vagy Chaim Noeh rabbi szerint csütörtök este¹⁵) érdemes vágni.¹⁶ Továbbá: ha bármilyen okból tudjuk, hogy pénteken nem lesz lehetőségünk a kézörmet vágni, csütörtökön is megtehetjük.¹⁷

A körömvágással kapcsolatban néhány további óvintézkedés röviden:

Ros hódes

Jehuda he-Haszid rabbi (1150–1217) figyelmeztet, hogy misztikus okokból óvakodjunk attól, hogy a hajunkat vagy körmünket ros hódes napján (a zsidó újholdkor) vágjuk le.¹⁸

Hol hámoéd – Köztes napok

Az askenázi szokás szerint nem szabad a körmet vágni hol hámoéd napjain – a zsidó ünnepek köztes napjain –, mert a cél az, hogy az ünnepre már ápoltan lépünk, és nem szabad a tisztálkodást elhalasztani addig, amíg az ünnep kezdete után lesz rá szabad időnk.¹⁹

Körömegetés és terhes nők

Bár a körömvágással kapcsolatos fent említett óvintézkedések nem találhatók meg a Talmudban, a Talmud azt írja, hogy „az igazak eltemetik a körmeiket, az istenfélők elégetik, a gonoszok pedig gondatlanul eldobják őket”. Ennek magyarázata az, hogy a körömvágás maradványait gondosan kell eltávolítani, nehogy egy terhes nő átlépjen rajtuk és elvetéljen.²⁰

A Zóhár kifejti, hogy a tisztátalanság erői szoros kapcsolatban állnak a körmünk azon részével, amely ujjunk fölé nyúlik, és amelyet levágunk.²¹ A Lubavicsi Rebbe magyarázata szerint személyes szinten a „köröm az ujjon” azt a részünket jelképezi, amivel megszúrhatunk vagy megkarcolhatunk valakit. Ezért a körmünk vágásának jelentősége arra tanít, hogy mielőtt másokkal kapcsolatba lépünk, és különösen mielőtt valakit megdorgálnánk, először „a saját körmünket kell rendbe tennünk.” Gondoskodnunk kell arról, hogy a dorgálás ne a saját kritizálási vagy lekicsinylési késztetésünket szolgálja, hanem kizárólag az adott személy javát.²²

Jegyzetek

¹Masechet/Hilchot Kallah, ahogyan idézi a Machzor Vitry.

²L. Shulchan Aruch, Orach Chaim 260:1; Shulchan Aruch ha-Rav, Orach Chaim 260:3; Mishnah Berurah 260:8.

³L. Abudraham, Seder Netilat ha-Tzipornayim.

⁴Uo.

⁵Míg egyesek más sorrendet adnak meg, ez a leggyakoribb sorrend, és itt is így szerepel: Shulchan Aruch ha-Rav 260:3.

⁶L. Shulchan Aruch ha-Rav uo. L. m. Rothenburgi Maharam, idézve itt: Tashbetz 557; Shaar ha-Kavanot, idézi az Arizalt. Mások azonban (l. Likkutei Maharich, Seder Hanhagot Erev Shabbat) azt mondják, hogy az Arizal nem ügyelt eléggé a sorrendben való vágásra, és mások szerint ha elégeted később – ahogyan az Arizal tette –, nem kell sorrendben vágnod őket (lásd: Sifteí Daat 31).

⁷L. Talmud, Gittin 77a.

⁸L. Avudraham, Seder Netilat ha-Tzipornayim.

⁹L. Maggid Meisharim (Yosef Caro rabbi), Mishlei 23:6; Magen Avraham, Shulchan Aruch, Orach Chaim 260:1; Shulchan Aruch ha-Rav, Orach Chaim 260:2.

¹⁰Maggid Meisharim uo.

¹¹L. Shulchan Aruch ha-Rav, Orach Chaim 260:2.

¹²Uo.

¹³Pri Megadim, Mishbetzot Zehav, Orach Chaim 260; Elijah Rabbah 260:5.

¹⁴L. Ketzt ha-Shulchan 73:2, Badei ha-Shulchan 4.

¹⁵L. Ketzt ha-Shulchan uo., ahol megmagyarázza, hogy nagyon is lehet, hogy az ugyanazon napon való le nem vágás kérdése nem vonatkozik az este-re és a nappalra. Máshol viszont (Eishel Avraham, Milei de-Chassidusa 57) a nappal és az este ugyanazon napnak számít a köröm levágásánál.

¹⁶Ezt a javaslatot teszi a Maggid Meisharim, és ez a leggyakoribb javaslat is.

¹⁷L. Shaarei Teshuvah a Shulchan Aruch, Orach Chaim 251-ről.

¹⁸Rabbi Yehudah he-Chassid bizonyossága 48 (Margolies szerk.). Néhányan azonban úgy vélik, hogy ez csak a hajvágásra vonatkozik. Mások úgy magyarázzák, hogy egy szokásos ros hódes napján óvatossá kell lenni mind a haj, mind a köröm vágásával; azonban ha a ros hódes péntekre esik, miközben a hajvágásnál továbbra is óvatossá kell lenni, a kézkörmet már lehet vágni. L. Shulchan Aruch ha-Rav 260:1; Haorot u-Beurim 340; kiegészítés a következőhöz: Kitzur Halachot mi-Shulchan Aruch Admor ha-Zaken, Shabbat 260. L. m. Shemirat ha-Guf voha-Nefesh 68:6, 6. sz. l. j.

¹⁹L. Shulchan Aruch, Orach Chaim 532:1, és Mishnah Berurah uo.

²⁰Talmud, Moed Katan 18a és Niddah 17a.

²¹L. Zohar 3:70a. L. m. Kaf ha-Chaim 260:9, idézi a következőt: Etz Chaim 31:2.

²²L. Hayom Yom, 22 Elul.

Az iszlamizmus az ellenség, nem Izrael!

Ami Amerikában történik, nemsokára Európában, így hazánkban is megjelenik. Most még nem fordultak a konzervatív magyar influenszerek Izrael ellen, de még mindig kedvtelve idézgetik Tucker Carlont, aki időközben veszett Izrael-ellenes lett. A mi felelősségünk is, hogy Magyarországon ne kerüljön sor Izrael-ellenes fordulatra a konzervatív gondolkodók körében. Ezért tartjuk különösen fontosnak Avi Abelow írását.

Mark Levin nemrégiben felhívta a figyelmet egy aggasztó beszélgetésre Megyn Kelly és Tucker Carlson között, amelyben Kelly rámutatott, hogy „minden 30 év alatti amerikai ma már Izrael ellen van”. Gondoljuk át ezt a kijelentést. Nem baloldali egyetemi professzorokat idézett, nem progresszív diákokról vagy a 30 év alattiak többségéről beszélt, hanem kifejezetten azt mondta, hogy „minden 30 év alatti amerikai”, beleértve a konzervatívokat is. Ez a narratíva táplálja a konzervatív mozgalom jövőjét az Egyesült Államokban, és máris hatással van a konzervatív politikusokra állami és szövetségi szinten.

Tisztázzuk: a közvélemény-kutatások eredményei rosszak, de nem ennyire rosszak. Mark Levin kritikájára válaszul Kelly később hivatkozott egy közvélemény-kutatásra, amely szerint a fiatal Z generációs amerikaiak 60%-a fordul Izrael ellen, szó szerint támogatva a Hamászt. Ez komoly dolog – de nem „minden 30 év alatti amerikai”.

Míg túl sok konzervatív „influenszer” törekszik Izrael delegitimálására és a következő generáció elméjének megmérgezésére, beleértve Tucker Carlont is, Megyn Kelly ennél többet ér. Ismeri a tényeket Izraelről és a gonosz elleni küzdelmünk legitimitását, ahogyan arról már korábban is beszélt, de ahelyett, hogy visszavágna ezeknek a hazugságoknak, inkább azt a narratívát támogatja, amely legitimálja azokat, akik Izrael ellen fordulnak. Noha ő maga nem fordult Izrael ellen, az is káros, ha kizárólag a róla szóló beszélgetés legitimálására koncentrál, anélkül, hogy visszavágna a hazugságoknak.

Tehát mi is történik valójában a konzervatív influenszerek körében, aminek a hatását még Charlie Kirk is elismerte, hogy befolyásolja a fiatal konzervatívokat?

Ez csak egy spontán generációs váltás a külpolitikai prioritásokban?

Nem. Ez egy külföldi finanszírozású, összehangolt kampány, amelynek célja az Egyesült Államok és Izrael szövetségének meggyengítése, valamint Amerika gyengítése azáltal, hogy a konzervatívokat, különösen a fiatal konzervatívokat Izrael ellen fordítja.

Mégis senki sem beszél erről.

Menjünk vissza 2018-ba: a Wall Street Journal leleplezte, hogy Katar – igen, ugyanaz a Katar, amely finanszírozza a Hamászt, menedéket nyújt a Muzulmán Testvériség vezetőinek, és az államilag támogatott Al-Jazeera médiabirodalmát használja Amerika- és Izrael-ellenes üzenetek terjesztésére – hatalmas lobbitevékenységet indított 250 Trump-párti influenszer körében, hogy felpuhítsa az Egyesült Államok radikális iszlámmal szembeni politikáját, és a Trumpot támogató amerikai jobboldalt Izrael ellen fordítsa.

Ezt követően idén a Washington Examiner egy újabb leleplező riporttal folytatta: Katar évek óta befolyásolási műveleteket folytat, megcélozva a konzervatív médiát. Ez nem spekuláció, hanem dokumentált tény. Ez legalább hét éve folyik, és ma már egyértelműen láthatjuk ennek az erőfeszítésnek a gyümölcsét.

Tehát tegyük fel a kérdést: miért költene egy radikális iszlamista rezsim milliárdokat, sőt milliárdokat arra, hogy befolyásolja a konzervatív amerikaiakat? Mert tudnak valamit, amit túl sokan figyelmen kívül hagynak: ha Amerika cserben hagyja Izraelt, akkor önmagát is cserben hagyja.

Legyünk őszinték. Ugyanaz a Muzulmán Testvériség, amely megszervezte a Hamász terrorista támadásait Izrael ellen, évtizedek óta dolgozik azon, hogy belülről tönkretelje Amerikát és az összes nyugati országot. Ne higgyenek nekem, olvassák el a saját dokumentumaikat, amelyeket bizonyítékként mutattak be az Egyesült Államok szövetségi bíróságán a Holy Land Foundation perében, a World Trade Centerben történt első robbantás után.

Ez nem összeesküvés-elmélet. Ez a nemzetbiztonsági valóság az amerikai bíróságok előtt benyújtott dokumentumokban. A katari Muszlim Testvériségnek szó szerint terve van Amerika belülről történő megsemmisítésére, és ahelyett, hogy erről beszéljenek, egyre több befolyásos konzervatív személyiség fordítja az amerikaiakat Izrael ellen, hogy szó szerint egy terrorista szervezetet, a Hamászt támogassák!

És most, posztumusz, látjuk, hogy Charlie Kirk figyelmeztetései valóra válnak. Charlie volt bátor ezt egyértelműen kimondani: „Az iszlám a baloldal kardja, amellyel Amerika torkát vágja el.”

Igaza volt. És most, hogy már nincs itt, hogy ezt kimondja, a mi feladatunk gondoskodni arról, hogy figyelmeztetését ne temessék el vele együtt, mert sok konzervatív influenszer úgy döntött, hogy inkább Izraelt és a zsidókat ábrázolja az Egyesült Államok ellenségeként.

Meg kell osztanunk az információt, hogy a konzervatívok ne dőljenek be a konzervatív influenszerek által terjesztett, Katar által támogatott hazugságoknak.

Izrael nem az ellenség. A zsidó állam ugyanazon háború frontvonalában áll, amelyet Amerika vív a 1400 éve tartó iszlám dzsihád ellen, amely mindannyiunkat, minden nem muszlimot, minden zsidót és keresztényt el akar pusztítani.

Izrael túl fogja élni a hazugságok egyre növekvő cunamiját, mert Isten odafent figyel ránk. De Amerika talán nem fogja túlélni, ha továbbra is hátat fordít az igazságnak.

Ahogy Isten a Tórában egyértelműen kijelenti: azok, akik Izraelt áldják, áldottak lesznek, és azok, akik Izraelt átkozzák, átkozottak lesznek.

És igen, annak ellenére, hogy Candace Owens és Tucker Carlson tagadják, a mai Izraelben élő zsidók, akik ugyanazt a nyelvet beszélik, ugyanazokat a vallási hagyományokat követik, ugyanazon hazában élnek, mint ősünk több mint 3000 évvel ezelőtt, a bibliai Izraelnek ugyanaz a népe!

Szükségünk van több olyan hangra, amely ezeket az igazságokat osztja meg, és kevesebb olyanra, amely az „America First” álcája alatt katari finanszírozású érveket ismétel. Mert az igazi hazafiság Amerikában azt jelenti, hogy azok mellett állunk, akik osztják a Biblián alapuló alapvető amerikai értékeket, és akik az első vonalban küzdenek ezeknek az értékeknek a védelméért, és Izrael zsidó népe áll ennek a listának az élén.

Amerikaiak, ébredjetek fel! Mielőtt túl késő lesz.

Ám Jisráél chájl!!!

A nácivadász

Simon Wiesenthal 1908. december 31-én született egy Bucsacs (Buczacz) nevű galíciai, ma Ukrajnához tartozó kisvárosban, és húsz éve, 2005. szeptember 20-án hunyt el Bécsben. Hétéves volt, mikor apja, akit behívtak a Császári és Királyi Hadseregbe, elesett a keleti fronton.

Ugyanabban az évben, 1915-ben a kozákok betörték Bucsacsba, és elűzték a zsidókat. Simon a következő két évben Bécsben, ebben a számára idegen nagyvárosban tanult. Nem voltak barátai, magányosnak érezte magát a császárvárosban. 1917-ben, mikor az oroszok kivonultak szülővárosából, Wiesenthalék visszaköltöztek a galíciai kisvárosba. Három évre rá lengyel uralom következett. A zsidók élete ismét szabad prédává vált, így Simon gyerekkorában tapasztalta meg először saját bőrén az antiszemitizmust.

Fiatalemberként művészetet szeretett volna tanulni, de anyja kérésére megváltoztatta szándékát. A lemergi Politechnikai Intézetbe nem vették fel, mert zsidók akkor már oda is csak korlátozott számban járhattak. Ekkor Prágába ment, ahol épületmérnöknek készült. 1936-ban úgy tűnt, révbé ér: megházasodott, dolgozni kezdett Lembergben. A Nyugatról érkező friss hírek persze eljutottak hozzájuk, ám nem vették komolyan a hitleri Németország fenyegetését.

1939 szeptemberében, mikor Lemberget megszállták a szovjet csapatok, Wiesenthal számára véget ért az irodai munka, kénytelen volt egy gyárban elhelyezkedni. Aztán sokkal rosszabbra fordult a helyzet: 1941. június 22., a Barbarossa-hadművelet megindítása után a szovjet katonák elhagyták Lemberget, a bevonuló ukránok pedig kíméletlen mézszárlásba kezdtek. Három nap alatt hatezer zsidót gyilkoltak le. Wiesenthalt egy ukrán rendőr mentette meg a kivégzéstől, és röviddel ezután gettóba zárták feleségével együtt. Innen megszökött, de elfogták. Koncentrációs táborok sorát járta végig, míg 1945 májusában amerikai katonák felszabadították a mauthauseni láger többi foglyával együtt.

Majdhogynem az igazság megcsúfolásának tűnt számára, hogy életben maradt, miközben általa önmagánál jobbnak, tehetségesebbnek és okosabbnak tartott embereket elpusztítottak. Lelki egyensúlyát – vallotta – csak a holtak számára szolgáltatott igazságtétel által volt képes helyreállítani. 1947-ben több túlélőtársával együtt Linzben megalapították a Zsidó Dokumentációs Központot. Nácivadásként legnagyobb sikere az **Adolf Eichmann** elfogásában játszott szerep lett volna, azonban **Isser Harel**, a Moszád vezetője szerint nemhogy segítette volna, hanem inkább zavarta a szervezet munkáját. Azt viszont senki nem vitathatta el tőle, hogy a lemergi vérengzést elrendelő náci tiszteket az ő kutatása eredményeként sikerült elfogni és bíróság elé állítani. Ugyanígy neki köszönhető többek között a treblinkai és a sobibori haláltáborok parancsnokainak felőlősségre vonása.

1977-ben **Marvin Hier** rabbi Los Angelesben megalapította a Simon Wiesenthal Központot, amely a náci háborús bűnösök utáni nyomozás mellett az antiszemitizmus elleni küzdelemmel, holokausztkutatással és toleranciára neveléssel foglalkozik. Wiesenthal nem kapcsolódott be a Központ munkájába, de támogatta azt. Büszkeséggel töltötte el, hogy neve ilyen formában is fennmarad.

Somos Péter / Zsima

Film: hogyan menekült meg az izraeli humorista édesanyja Budapesten

Adir Miller, a népszerű izraeli színész és humorista édesanyja még csecsemő volt, amikor megmenekült 1944-ben Budapesten. **Marianne Miller** az anyja karjában volt, amikor egy nyilas megállította őket az utcán, majd egy gyűrűért cserébe engedte őket. A családi történetet fikciós elemekkel vegyítve Adir Miller tavaly megfilmesítette. *A gyűrű* (The Ring, HaTabaat) című, izraeli és magyar koprodukcióban készült alkotást az Uránia Nemzeti Filmszínházban mutatták be Magyarországon a Merkaz – Héber és Izraeli Kulturális Központ szervezésében, írja **Ádám Péter** a *Kibicen*.

Az Izraelben és Magyarországon forgatott mozi Miller írta és rendezte, és ő alakítja a főszereplő figuráját, Arnont is, aki lányával, Almával (a *Könnyek völgye* című sorozatból ismert **Joy Rieger**) a 2000-es évek elején Budapestre indul, hogy visszaszerezze azt a gyűrűt, amelynek ő és édesanyja, Violetta (**Tiki Dajan**) az életüket köszönhetik. Szerepel még a filmben a korábbi világbajnok dzsúdós **Jarden Gerbi** mint Dikla, Alma párja, valamint szomorú apropót adva a bemutatónak, az aznap elhunyt **Koós Boglárka** is, akiről a vetítés előtt megemlékeztek a szervezők.

A gyűrű nem a legjobban sikerült alkotás, több sebből is vérzik. Az egyik nagy problémája, ami miatt valószínűleg nem is fog hazai forgalomba kerülni, hogy a magyar karakterek többségét antiszemitának mutatja be. Erről Miller kérdést is kapott a közönség soraiból a vetítést követő beszélgetés során. Azt válaszolta, hogy ő nem így látja, és a film több kiemelt magyar karaktere éppen hogy megbánást mutat nyilas felmenője bűnei miatt, és ő azt szerette volna megmutatni, hogy a magyarok mennyire megváltoztak az évek során.

Az egyik legfeszültebb jelenetben Arnon az Izraelben frissen kiváltott magyar útlevelével próbál a reptéren Magyarországra belépni, a külföldiek hosszú sorát megkerülve. Az útlevél-ellenőrzést végző magyar határőr azonban durván ráírvallva visszaküldi a külföldiek sorába, mivel nem tud magyarul megszólalni. Miller azt mondta, hogy ez megtörtént vele, pont úgy, ahogy a filmben látható.

A vetítést követően **Büchler András** interjúvolta meg Marianne és Adir Millert. Előbbi arról beszélt, hogy nagyon büszke a fiára, amiért megörököltette a saját nagymamáját és a holokausztot, az emberiség történelmének legborzalmasabb fejeze-

Adir és Marianne Miller (középen) a vetítés előtti fogadáson

Fotó: Merkaz / Facebook

tét, amit nem szabad elfelejteni egy pillanatra sem. Ő maga is kötelességének érzi, hogy amíg csak tudja, elmesélje megmenekülésének történetét.

Adir Miller elmondta, hogy régóta érlelődött benne a film ötlete, de arra várt, hogy ő maga a megfelelő életkorba lépjen annak elkészítéséhez. Szóba került, hogy több humoros jelenet is látható, kérdés, mennyire van helye az ilyesminek egy részben holokauszt témájú alkotásban. Miller felhívta a figyelmet arra, hogy ő nem a holokauszttal viccelődik, hanem az emberi viszonyokkal vagy éppen a vegánokkal. Az életben márpedig ott van a humor, a poénokat pedig édesanyján tesztelte: ha Marianne nevette egy viccen, akkor az benne maradhatott a filmben.

A gyűrű egyébként valóban egy szórakoztató izraeli családi dramedynek indul, onnantól viszont, hogy Arnon és Alma Budapestre utaznak, sajnos szétesik a produkció. Az

1944-es visszatekintő jeleneteknél még sikerült a részletekre figyelniük az alkotóknak, például eredeti vagonokat használtak a deportálást bemutató képsoroknál. Később azonban a fikciós elemek már érezhetően kezdenek elszakadni a valóságtól. A közönség egy része például jól hallhatóan felhőrdült a vetítés alatt, amikor a film hősei a Kozma utcai zsidó temetőbe mennek, mert a történet szerint ott több nyilas sírja is megtalálható, köztük azé, aki elvette a család gyűrűt annak idején.

Adir Miller a jelenet kapcsán elmesélte, hogy amikor a Kozma utcába mentek helyszínt keresni a forgatásnak, akkor jött rá, hogy a nagymamája mindig azzal büszkélkedett, hogy Miller dédszülei ott nyugszanak, ráadásul az első sorban. Megke-reste a sírt, és miután látta, hogy nincs jó állapotban, rendbe tetette a sírkövet. Számára ez volt a legmegindítóbb mozzanat az egész forgatás során.

Programajánlat

November-december

Generációk Klubja
(1067 Bp., Hunyadi tér 3., főemelet)

A programokat hétfői napokon tartjuk, 15 órától.

November 3.: Deák Gábor lesz a vendégünk

November 17.: Kaczvinszky Barbara érkezik a klubba

November 24.: A zongoránál Fűzy Gábor

December 1.: Németh Péter, a Népszava főszerkesztője látogat hozzánk

Spinoza Színház
(1074 Budapest, Dob u. 15.)

November 1. (szombat) 19 óra: A Zsidó Kutya – monodrám

November 2. (vasárnap) 15 óra: A Zsidó Kutya – monodrám

November 5. (szerda) 19 óra: Novellák mollban-dúrban – zenés est

November 6. (csütörtök) 19 óra: Én, Zsa Zsa – monodrám

November 8. (szombat) 19 óra: A Zsidó Kutya – monodrám angol nyelven

November 9. (vasárnap) 15 óra: A Zsidó Kutya – monodrám

November 10. (hétfő) 19 óra: Tony Curtis – Hollywood hercege – drám

November 11. (kedd) 19 óra: „Csodálkozom, hogy élek” – irodalmi est
November 13. (csütörtök) 19 óra: Fellegi Balázs: Leonard Cohen – koncert

November 18. (kedd) 19 óra: Albina – A nő a Nobel-díj mögött – monodrám

November 19. (szerda) 19 óra: Írd újra, Shakespeare! – monodrám

November 20. (csütörtök) 19 óra: Tony Curtis – Hollywood hercege – drám

November 23. (vasárnap) 19 óra: Capa, a világhírű háborús fotós – drám

November 25. (kedd) 19 óra: Gábor György: Talmud, Tóra... – előadás

November 26. (szerda) 19 óra: Randiverzum – vígjáték

November 29. (szombat) 19 óra: PopperA – zenés játék

Budai Micve Klub
(II. Frankel Leó út 49.)

November 8. (szombat) 19.00: Bárándy Péter volt igazságügyi miniszter a vendég. Beszélgetőtársa: Bóta Gábor újságíró. A jegy ára 1000 Ft, amit a belépéskor kell megvásárolni.

November 16. (vasárnap) 18.00: Könyvbemutató és beszélgetés dr. Pelle Jánossal „Molnár Ferenc zsidósága” címmel. Beszélgetőtárs: dr. Nógrádi Gergely. A könyv a helyszínen megvásárolható. A belépés díjtalan.

November 23. (vasárnap) 18.00: Csepeli György és Papp Richárd „Kiáltó csend” című könyvének bemutatója és beszélgetés. A beszélgetést Sükösd Anikó vezeti. A belépés díjtalan.

November 30. (vasárnap) 18.00: Csonka András, a kiváló színész, énekes a vendég. Beszélgetőtársa: Bóta Gábor. A jegy ára 1000 Ft, amit belépéskor lehet megvásárolni.

ÚJ ÉLET

Kiadó: Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
(székhelye: 1075 Budapest, Síp utca 12.)
Kiadásért felelős személy: dr. Kunos Péter
Szerkesztésért felelős személy:

Kardos Péter
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: +36-1-413-5537,
+36-1-322-2829

E-mail: ujelet@mazsihisz.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa

Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 9600 Ft
Külföldre 13.600 Ft/év
USA és Izrael: 15.000 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUHB
IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsek: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák:
PrimeRate Zrt.

ISSN 0133-1353

APRÓ- HIRDETÉS

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdentall.hu és www.mini-implantatum.hu

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés
Zuglóban, Vezér u. 156.

VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Szociális alapítvány keres megbízható munkatársakat havonta összesen pár órát igénylő feladatokhoz, díjazás nélkül. 06-1-321-3497, esti órákban.

Fejlesztőpedagógiai tapasztalattal történelmet, művészettörténetet, filozófiatörténetet, latint, ógörögöt, irodalmat, helyesírást (SNI, autizmus), külföldieknek magyar nyelvet tanítók. 202-4651.

NAPTÁR

November 7., péntek Chesván 16. Gyertyagyújtás: 3.59

November 8., szombat Chesván 17. Szombat kimenetele: 5.05

November 14., péntek Chesván 23. Gyertyagyújtás: 3.51

November 15., szombat Chesván 24. Újholdhirdetés

Szombat kimenetele: 4.57

Váratlan sorsa lett a Sorsok Házának

A kormány elkötelezett a magyar zsidó örökség megóvása és a zsidó közösségek támogatása mellett, ezért úgy döntött, hogy a Sorsok Háza néven ismert, jelenleg kihasználatlan és jórészt üresen álló komplexumot étellel tölti meg. Ennek megvalósítása érdekében 2026 januárjától átadja az ingatlant az MTK Budapest sportegyesületnek, és a területen Brüll Alfréd Ház – Magyar Zsidó Örökség Parkja néven egy holokauszt-emlékmű, egy oktatási intézmény, egy agóra jellegű közösségi tér és egy közpark létesül – jelentette be **Bóka János** európai uniós ügyekért felelős miniszter. A megvalósítást az antiszemitizmus elleni fellépés koordinálásáért felelős miniszterelnöki megbízottként felügyelő Bóka hoztatta: a kormány benyújtotta a parlamentnek az ingatlan átadásához szükséges törvényjavaslatot, a vagyontádas célja pedig az, hogy az MTK a kormánynak korábban benyújtott koncepciót véglegesítse és hajtsa végre.

A miniszter bejelentette, hogy ennek érdekében az MTK-val együttműködve egy védnöki testület létrehozását tervezi, amelyben a zsidó közösségek, civil szervezetek és szakmai testületek képviselői, valamint szakértők kapnak helyet, és ők nyújtanak majd iránymutatást és szakmai véleményt a megvalósításhoz. Bóka János kiemelte, a cél, hogy a projekthez minél szélesebb társadalmi támogatást találjanak.

Köszönetet mondott az MTK-nak, hogy a társadalmi felelősségvállalás keretében a projekt mellé állt, és bízik benne, hogy a kormány a Brüll Alfréd Ház – Magyar Zsidó Örökség Parkja megvalósításával a sokszínű zsidó életet még hatékonyabban tudja segíteni, és ezáltal hidakat tud építeni személyek és közösségek felé.

Egyúttal közölte, a kormány szándéka, hogy az MTK-nak megadja a

támogatást az állagmegóváshoz és a projekt megvalósításához, amely a tervek szerint a következő év elején kezdődik meg.

Deutsch Tamás, a magyar sportnak 33 olimpiai bajnoki címet szerző MTK Budapest elnöke ismertette a klub koncepcióját. Eszerint a területen felállítanak egy holokauszt-emlékművet a vészorkszak gyermekáldozatainak emlékére.

Emellett itt lesz az MTK Múzeum, és 2026 szeptemberétől itt fog működni az MTK által alapított Brüll Alfréd Általános Iskola, Gimnázium és Technikum köznevelési intézmény, amely a magyarországi zsidó származású, tehetséges gyermekek sportolását lesz hivatott segíteni, és ahol az oktatást szervezik majd a sporttevékenység köré, nem pedig fordítva.

A tervek szerint létrehoznak egy nyitott közösségi teret az MTK-

család és minden egyéb érdeklődő, zsidók és nem zsidók számára, amely időszak kiállításokkal, fórumokkal és egyéb programokkal szervesen kapcsolódik majd a főváros, valamint a zsidó közösségek kulturális életéhez.

Lesz itt kávézó, különféle vendéglátó intézmények és kóser piac is. A Brüll Alfréd Ház – Magyar Zsidó Örökség Parkja és a Sándor Károly Labdarúgó Akadémia közötti két ingatlant is megkapja az MTK, az egykori Kőbányai úti piac területén pedig Deutsch Tamás ígérete szerint egy Városliget színvonalú hatalmas közparkot létesítenek.

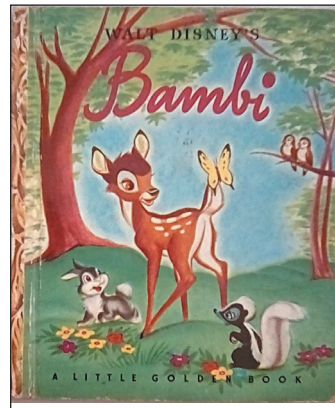
A MTK elnöke úgy gondolja, hogy a beruházás városfejlesztési, kulturális, oktatási és közösségépítési szempontból is jelentős lesz, és egyúttal növeli a főváros zöldterületeinek számát.

(MTI)

Felix Salten, akinek Bambiit köszönhetjük

Bár életében sokszor mellőzték, a természet szeretetéről és az emberi felelősségről szóló üzenete máig érvényes. Felix Salten, a Bambi szerzője 80 éve hunyt el.

A Budapesten született Salzman Zsigmond Bécében vált az irodalmi élet meghatározó alakjává, akinek műve egy generációk óta ható természetparabola lett – még ha alkotója nem is részesülhetett a világsikerből. Bambi története nem csupán gyerekkönyv: a természet és az ember kapcsolatáról szóló örök érvényű allegória, amelyben ott lüktet Salten saját, küzdelmes életútjának lenyomata is.

Egy budapesti születésű bécsi író

Felix Salten 1869-ben született Budapesten, zsidó polgári családban. Alig háromhetes volt, amikor szülei Bécsbe költöztek, ahol szegénységben nőtt fel, és tanulás helyett dolgoznia kellett. Cselédként és biztosítónál is dolgozott, miközben éjjeleken át írt. A Salzman Zsigmond név helyett több álnévet is használt – ezek közül az egyik, a Felix Salten vált végül világszerte ismertté. Sok visszautasítás után Salten 1902-ben Émile Zoláról írt nekrológjával szerzett ismertséget, amely lehetővé tette számára, hogy a hivatalnokként helyezett az irodalomnak éljen. Később csatlakozott a Fialat Bécs irodalmi csoporthoz, olyan neves alkotók társaságában, mint Karl Kraus, Hugo von Hofmannsthal, Lehar Ferenc és Herzl Tivadar. Színírkritikákat, esszéket és regényeket írt, de igazi sikert csak egyetlen könyve hozott számára.

Bambi – az erdő életrajza

Az 1923-ban megjelent Bambi, egy életrajz az erdőből című regénye az osztrák Alpokban tett kirándulások élményeiből született. A mű nemcsak egy őz életének lírai története, hanem mélyebb allegória is az ember és a természet viszonyáról, az ártatlanság elvesztéséről és a túlélésről. Bambival együtt fedezi fel az olvasó a szabadság örömét, a játék felszabadultságát és az élet szépségét. Am ahogy a történet kibontakozik, vele együtt tanulunk meg félni, és szembesülünk a mulandóság elkerülhetetlen valóságával is. Salten lírai prózája különleges módon szól egyszerre a gyermekekhez és a felnőttekhez – tanítva, megatva és elgondolkodtatva minden korosztályt. A Bambi, melyet 1928-ban fordítottak angolra, Thomas Mann ajánlotta Walt Disney figyelmébe, aki évekkel később, 1942-ben megalkotta a regény világhírű rajzfilmes adaptációját – a világ azóta is így ismeri Bambi. Ironikus módon azonban Salten korábban eladta műve jogait, így a világsikerből nem részesülhetett.

Az 1942-ben bemutatott film azóta is a klasszikus animációk között szerepel. Bár a történetnek később több folytatása is készült, egyik sem tudta megismételni az eredeti mű varázsát és maradandó hatását.

Botránykönyv és menekülés

Salten neve nemcsak a Bambival került az érdeklődés középpontjába. 1906-ban álnéven jelent meg az erotikus hangvételű Josefine Mutzenbacher, amely egy bécsi prostituált történetét mesélte el – a könyvet betiltották, mégis számos kiadást megélt, és máig vitatott helyet foglal el az irodalomtörténetben. A Josefine Mutzenbacher név mögött egy valódi személy rejlik: a hölgy 1852. február 20-án született Bécsben. Nehéz gyermekkorra és a kor erkölcsi felügyelete miatt azt a sorsot tölti be, ami sok szegény lányra várt akkoriban: örömlánnyá válik. Mindez tipikus történet, mintegy előre megírt sors. Josefine azonban kalandos ifjúsága után papírra vetette emlékeit. Az írás nem pusztán erotikus memoár, hanem árnyalt képet ad a korabeli társadalomról és erkölsről, miközben megőriz egy olyan rétegnyelvet, amely páratlan a naiv biográfiák között.

Az 1930-as években, a nácizmus előretörésével az osztrák zsidó Felix Salten számára is veszélyessé vált a helyzet: 1936-ban műveit betiltották, két évvel később Svájcba menekült. Ott adta ki a Bambi gyermekei című folytatást. 1945. október 8-án halt meg Zürichben.

Lázár Zsanett / Cultura Magazin

Emléktáblát avattak Alfonzó tiszteletére

Emléktáblát avattak az artista, színész és humorista **Markos József**, „Alfonzó” tiszteletére a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ kezdeményezésére. Az ünnepélyes eseményen a művész pályafutása és öröksége előtt tisztelegtek, kiemelve pótolhatatlan szerepét a hazai szórakoztatóiparban, írja a *Színház Online*.

A megemlékezésen jelen volt a család részéről **Markos György**, Alfonzó fia, ezzel is erősítve a folytonosságot a művészi generációk között. A Nemzeti Cirkuszművészeti Központot **Graeser József Dodi** artistaművész, valamint **Joó Emese** főmuzeológus képviselte.

A köszöntőbeszédet **Görög András**, a Kulturális, Köznevelési, Informatikai és Sport Bizottság elnöke mondta, hangsúlyozva Alfonzó munkásságának kulturális jelentőségét. A ceremóniát emlékezetes előadás színesítette: a Nemes Nagy Ágnes Művészeti Szakgimnázium diákja elénekelt Ajtay Andor és Zerkovitz Béla közismert dalát, a „Tanulj meg, fiacskám, komédiázni”-t, amely szimbolikusan idézte fel a humorista örök érvényű színházi hagyatékát.

Az esemény a virágok elhelyezésével zárult, a résztvevők így rótták le tiszteletüket a 20. századi magyar művészet egyik legnagyobb komikusa előtt. Az emléktáblát **Bürgés Gábor** kezdeményezésére állították.

Markos József, közismert művészneven Alfonzó (1912–1987) a 20. századi magyar varieté és kabaré kiemelkedő, groteszk humorú alakja volt. Pályafutása a bűvészmutatványoktól a komikus színpadi szerepekig ívelt, és egyedülálló, intellektuális humorával vált halhatatlanná.

Eredeti szakmája szerint elektromechanikus volt, de már fiatalon érdeklődött a szórakoztatás iránt. Pályáját bűvészként kezdte, és a húszas években már a Markos József és Alfonzó néven lépett fel. Az Alfonzó művésznévét egy spanyol bűvész ihlette, akinek látta a show-ját. Ekkor még elsősorban a precíz, látványos illúziókra épített.

A vészorkszakot munkaszolgálatosként a Fővárosi Nagycirkuszban élte túl.

A háború utáni időszakban fordult a humor felé. Kifej-

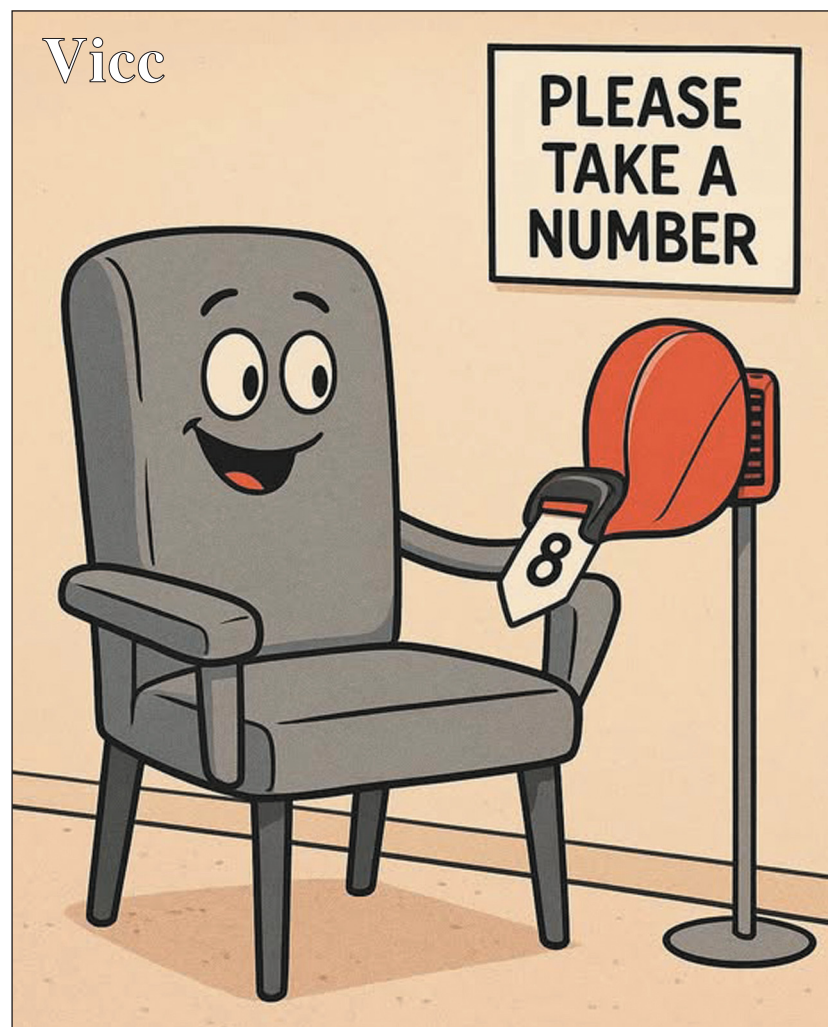

lesztette azt az egyedi, groteszk és intellektuális komikus stílust, ami haláláig a védjegyévé vált, és amit külsőségekben a nagyméretű szemüveg, a ballonkabát, a kopottas viselet és a jellegzetes kalap jelenített meg. Figurája a kissé együgyű, de alapjában véve mélyen gondolkodó kisember szimbólumává vált, aki a hétköznapi abszurdításokat figurázza ki.

Alfonzó a Vidám Színpad egyik oszlopa lett, és sorra aratta sikereit a kabarészínpadokon. Később a Magyar Rádió és a Magyar Televízió műsoraiban is rendszeresen feltűnt, melyekben rövid, máig emlékezetes szkeccseivel hódított. Legendás előadásai közé tartozik a „bűvészképzés” (amely a bűvészetet parodizálta), vagy a televízióban játszott, szavak nélküli, arckifejezésekre épülő komikus karaktere.

Filmjei közül kiemelkedik az 1965-ös *A tizedes meg a többiek*, melyben Szovjet Iván szerepében nyújtott felejthetetlen alakítást.

Alfonzó nem csupán szórakoztatott: finom iróniával kritizálta a társadalmi jelenségeket, amiért – vagy aminek ellenére – 1974-ben érdemes, 1982-ben kiváló művész elismerésben részesült. A magyar humor és előadóművészet egyik legnagyobb hatású, megismételhetetlen alakjának tartják.

Számvevőszék